

2-нэ нап.

Мамлюкхэмр Мысырымрэ

3-нэ нап.

4-нэ нап.

ШэблэщІэмрэ

4-нэ нап.

Махуэшхуэр зэдагъэлъапІэ 4-нэ нап

2022 гъэм мэкъуауэгъуэм (июным) и 15, бэрэжьей Nº69 (24.351) Къэрал гулъытэхэр ягъуэт

Урысейм и махуэм ирихьэлІэу КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек къэрал дамыгъэ лъапіэхэр яритащ республикэм и зыужьыныгъэм хэлъхьэныгъэшхуэ хуэзыщІа Къэбэрдей-Балъкъэрым щыпсэу цІыхухэм. ГуфІэгъуэ зэхыхьэр щекІуэкІащ Налшык дэт Правительствэм и унэм.

ГУФІЭГЪУЭ зэхыхьэм кърихьэлІащ КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ я унафэщіхэу Егоровэ Татьянэрэ Мусуков Алийрэ, республикэм и Іэтащхьэм и Администрацэм и унафэщі Къуэдзокъуэ Мухьэмэд сымэ, нэгъуэщІхэри.

«ПщІэ зыхуэтщІ, ди ныбжьэгъухэ! Псом япэрауэ гуапэу сынывохъуэхъу фэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым щыпсэухэм. махуэшхуэ къэблагъэмкІэ - Урысейм и махуэмкІэ. Ар и дамыгъэщ ди къэралым ліэщіыгъуэ куэдкіэ къикіуа гъуэгуанэм, абы щыпсэу лъэпкъ куэдым я къекіуэкіыкіар зэрызэпхам, ліэщіыгъуэ куэдым пхраша хабзэхэр, Хэкум зэрыхуэпэжыр икІи абы и хуитыныгъэмрэ и щІыхьымрэ яхъумэну зэрыхьэзырым. Хэкупсэм и лъабжьэ хуэхъуа хущІэкъуныгъэ лъагэхэр апхуэдизу куущ икіи лъэщщи, зыми икіи зэи ди зэкъуэтыныгъэр - ди къэралым и лъабжьэр - хуэгъэхъеинукъым. Щыхьэт на-Іуэщ дунейпсо шынагъуэм зэгъусэу урысей лъэпкъхэр зэрыпэувар. Ди къэралым и тхыдэшхуэм, абы и лІэужь къулейм нобэми дытрегъэгушхуэ текlуэныгъэщІэхэм. Ауэ сытми Урысейм и махуэм ирихьэл эу аракъым Хэкушхуэмрэ Хэку мащіэмрэ я зыужьыныгъэм хэлъхьэныгъэшхуэхэр хуэзыщІа

КІуэкІуэ Казбекрэ УФ-м зыхъу-

мэжыныгъэмкІэ и министрым и чэн-

джэщэгъу Ильницкий Андрейрэ Терс-

кол дэт, Іуащхьэмахуэ лъапэр яхъу-

мэу зи псэр зытахэм я фэеплъым удз

гъэгъахэр тралъхьащ Урысейм и ма-

хуэм. 1942 гъэм Іуащхьэмахуэ лъапэ

деж щекіуэкіа зауэхэр Кавказ за-

уэзэрыліым и зы Іыхьэт. 1943 гъэм

мазаем и 17-м хуит къащІыжа къурш

щыгум щыхатіауэ щытащ совет

МАХУЭШХУЭМ ехьэліа дауэдапщэм

хэтащ УФ-м зыщызыубгъуа, сабийхэм-

рэ ныбжыш Іэхэмрэ я дзэ-хэкупсэ зэ-

щІэхъееныгъэм и къудамэу Къэбэр-

дей-Балъкъэрым щыІэм хэт юнар-

«Дэ щІэх-щІэхыурэ жыдоІэ: Урысейр къэрал щэджащэщ, Урысейр лъэпкъ

республикэхэм, абы щыщ щІыналъэ псоми зыужьыныгъэм хуэунэт а Іэмал

абрагъуэхэр езыт къэралщ. УФ-м и Кон-

ституцэри къоув абы и щыхьэту. Нобэ

Урысейм хэт лъэпкъ мащІэхэм нэхъ

куууэ зыхыдощІэ къэралышхуэм дызэ-

рыщыщыр. Дунейм апхуэдэ нэгъуэщІ

зы щапхъи щыІэкъым. Къэбэрдей-

Балъкъэрыр ирогушхуэ къэралыр щы-

тыкІэ гугъум щихуа мы зэманым езым

и хэлъхьэныгъэ зэрищІыфым», - щы-

жиІащ Кіуэкіуэ Казбек махуэшхуэр ща-

5642-м хуэунэтІащ» дзэ-хэкупсэ зэщІэ-

хъееныгъэм ипкъ иткІэ УФ-м Зыхъу-

мэжыныгъэмкІэ и министерствэм щыщ

гупыр СМИ-мрэ жылагъуэ лэжьакІуэ-

хэмрэ я гъусэу Іуащхьэмахуэ дэкіуея

къудейт. Урысейм и махуэм ирыра-

гъэхьэлІа бгыдэкІым къриубыдэу щІа-

лэхэм Европэм и къурш нэхъ лъагэ

дыдэм Урысейм и ныпыр, УФ-м Зы-

хъумэжыныгъэмкІэ и министерствэм-

рэ ТекІуэныгъэмрэ я ныпхэр щыха-

Екіуэкіа дауэдапщэм трагъэхуащ

Іуащхьэмахуэ щІыналъэм щыщ ныб-

жьыщІэхэм паспорт щратыну піалъэри.

КъБР-м и Іэтащхьэм сабийхэм къэра-

Махуэ ипэкІэ «Урысейр лъагагъ

гъэлъапІэм.

цІыхухэм къэрал дамыгъэхэр етыжыныр щІытехуар. Къэрал гулъытэкІэ къыхэдгъэщахэм ящыщщ республикэм и экономикэ зэпІэзэрытыныгъэр куэдкІэ зэпха, гъащІэм и сыт хуэдэ унэтіыныгъэм, ціыхухэм я псэукіэр егъэфІэкІуэным ехьэлІауэ зыхуэдгъэувыж къалэнхэр езыхьэкі Іэнатіэхэм я лэжьакІуэхэр. ФІыщІэ яхузощІ абыхэм псэемыблэж лэжьыгъэ ирахьэкІыу, я къулыкъум хуэпэжу зэрыщытым папщіэ. Нобэ мы пэшым щіэсщ мыхьэнэшхуэ зиіэ, пщіэшхуэ зыхуэфащэ іэщіагъэхэм я лэжьакіуэхэр. Егъэджакіуэм и Іэзагъым, и лэжьыгъэм зэрыхуэпэжымрэ сабийхэм яхуиІэ лъагъуныгъэмрэ я фІыгъэкІэ къыдэкІуэтей ныбжьыщІэм яхэпща мэхъу гъащІэм мыхьэнэ щызи-Іэ Іуэхугъуэхэмрэ гупсысэхэмрэ. Зэхыдощінкі икіи фінщіэ яхудощі абыхэм ирахьэкі лэжьыгъэ купщіафіэм икіи, шэч хэмылъу, псэ хуабагъэмрэ жумартыгъэмрэ папщіэ. Ціыхубэм и псэкупсэ щытыкІэм и лъабжьэу щытыр щэнхабзэрщ. А ІэнатІэм пэрытхэм къалэжьащ къэрал дамыгъэ лъапІэхэр. Къэбэрдей-Балъкъэрым и щэнхабзэм и лэжьакІуэхэм мыхьэнэшхуэ зиІэ къалэн ягъэзащІэ щэнхабзэ-тхыдэ щІэиныр хъумэным, лъэпкъ хабзэхэр щІэгъэбыдэным ехьэліауэ. Фіыщіэшхуэ яхузощі я іэщіагъэм зэрыхуэпэжым, творческэ мурадхэм хущ экъуу зэрыщытым къыхэк ыу.

Хьэл-щэн мардэ лъапІэныгъэхэр цІыхубэм щыгъэбыдэным, Къэбэрдей-Балъкъэрым щыпсэухэм я щэнхабзэмрэ тхыдэ щІэинымрэ хъумэнымкІэ къалэнышхуэ ягъэзащіэ республикэм щыіэ ди Іўэхущіапіэхэм. Пщіэшхуэрэ фІыщІэшхуэрэ яхуэфащэщ цІыхухэм

псоми я зэхүэдэ хъугъуэфІыгъуэхэм зэрырашаліэм, республикэм щызэрахьэ динхэмрэ лъэпкъ мамырыгъэмрэ зэрышІагъэбыдэм. А псом, шэч хэмылъу, я фІыщІэ хэлъщ нобэ дамыгъэхэр зыхуагъэфэща республикэм и дин зэгухьэныгъэхэм я унафэщІхэм.

Республикэм и къэрал гулъытэхэмкІэ къыхагъэщащ хъыбарегъащіэ Іэнатіэхэм я лэжьакІуэхэри. Дэ лъытэныгъэ ин худощі ціыхубэм къызэгъэпэщакіуэ щытыкіэ щыухуэным журналистхэм хуащІ хэлъхьэныгъэм. Махуэ къэс лэжьыгъэ купщіафіэм папщіэ фіыщіэ яхузощІ абыхэм.

Яхуэфащэ дамыгъэхэр къа Іэрыхьащ щіыхь пылъу я къалэныр зыгъэзащіэ, цІыхубэ шынагъуэншагъэ къызэзыгъэпэщ, республикэм мамырыгъэр щызыхъумэ хабзэхъумэ ІзнатІзхэм я лэжьакІуэхэм. Къэрал гульытэ зыгъуэтахэм ящыщщ республикэм и гъащ э унэт ыныгъэ нэгъуэщІхэм я лэжьакІуэхэри, абыхэм яхуэфащэщ хъуэхъу дахэ куэд.

«Дэтхэнэ зыми, ныбжьэгъу лъапІэхэ, езым и гъащіэ лъагъуэ, и зэфіэкіхэмрэ и акъылыф агъэмрэ дунейм къыщытригъэхьэ лъагъуэ иІэжщ. Ауэ, си фІэщ мэхъу, дэ зы дызыщІыр ипэкІэ дыкІуэтэн, псэемыблэжу дылэжьэн, ди ІэщІагъэм и лъагапІэхэм дынэсынырщ. Псоми фіыщіэ фхузощі ди Къэбэрдей-Балъкъэрымрэ Урысей лъэщымрэ хьэлэлу къулыкъу зэрыхуэфщіэм папщіэ Иджыри зэ сынывохъуэхъу махуэшхуэ къэблагъэмкіэ, къыфхуагъэфэща да-мыгъэхэмкіэ», - захуигъэзащ къызэхуэсахэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и Іэта-

шхьэ Кіуэкіуэ Казбек. А махуэм ягъэлъэпІахэщ «Урысей Федерацэм и мэкъумэш хозяйствэм щіыхь зиіэ и лэжьакіуэ» ціэ лъапіэ зыхуагъэфэща «Велес-Агро» ООО-м и vнафэшІым и къуэдзэ **Башорэ Хъусен**, КъБР-м и Парламентым и Аппаратым и унафэщі Фочыщіз Наталье «Дагъуэншэу илъэс 25-кІэ и къалъэныр зэригъэзашІэм къыхэкІыу» дамыгъэ шхьэхүэ къратащ. Куэдым къыхуагъэфэщащ КъБР-м и щІыхь тхылъхэр щІыхьыцІэхэр, республикэм и Іэтащхьэм и фІыщІэ тхылъхэр. Апхуэдэхэм ящыщщ ди лэжьэгъухэу КъБР-м и Парламентым Жылагъуэм зэпышІэныгъэ яхуиІэнымрэ хъыбарегъащІэ Іэнатіэхэм ядэлэжьэнымкіэ и управленэм и унафэщІ Батыр Любэ, «Кабардино-Балкарская правда» газетым и редактор Бэрбэч Борис, «Заман» газетым и редактор Мусукаевэ Сакинат, «КъБР Медиа» телеканалым и унафэщІ Конаревэ Наталье. Къэбэрдей-Балъкъэр радиом и нэтынхэр зэхэгъэувэнымрэ къыдэгъэкІынымкІэ и редактор нэхъыщхьэ Багъэтыр Нинэ сымэ, нэгъуэщІхэри.

ЖЫЛАСЭ Замир.

Дызэрызэкъуэтым и къарур

лым и дэфтэр нэхъыщхьэр яІэщІилъ-

ЩІыналъэм и унафэщІыр ныбжьыщІэхэмрэ абыхэм я адэ-анэхэмрэ ехъулІэныгъэ яІэну, я Хэкум хуэщхьэпэу къэтэджыну ехъуэхъуащ.

- Гу лъытапхъэщ сабийхэм я паспортхэр УФ-м ЗыхъумэжыныгъэмкІэ и министерствэм и дзэм я хэщ ап эм къызэрыщратыжым. Ди зауэлІхэр щІыхьым, напэм, Хэкум папщІэ псэемыблэжыныгъэм и дамыгъэщ, абы щхьэкІэ щэм. лъахъшэу захудогъэщхъ. Мы махуэр зыщывмыгъэгъупщэ, къэрал щэджащэм фызэрыщыпсэур фигу ивмыгъэху. Сэ си адэжьхэм сахуэарэзыщ илъэс щитху ипэкІэ урысхэм ябгъурыту къэгъуэгурыкІуэну мурад зэращІам щхьэ-- жиlащ Кlyэкlyэ Казбек. - Дэ ди нэкІэ долъагъу къэралым зэрызиужьыр, щІэныгъэ нэхъыщхьэ зрагъэгъуэтыну ныбжьыщІэхэм Іэмал куэд зэраlэр, щхьэж къыдалъхуа зэфlэкlым гъуэгу зэрыритыфыр. Иджыпсту фашизмэмрэ нацизмэмрэ къытпэщІэуващ. Шэч къытесхьэркъым лъэпкъ

куэду зэхэт ди къэралым абыхэм яхуэфэщэн жэуап зэраритыжыфынум. Хэку зауэшхуэм и тхыдэ къызэрымык уэр ди дерсщ, абы къыхэкІыу сэ быдэу си фІэщ мэхъу текІуэныгъэр ди Іэпэгъу зэрыхъунур.

Ильницкий Андреи УФ-м ЗыхъумэжыныгъэмкІэ и министерствэмрэ Іуащхьэмахуэ щІыналъэм и администрацэмрэ я лэжьакІуэхэри хэтащ ныбжьыщІэхэм паспортхэр щратыж дауэдап-

- Апхуэдизу дызэмыщхь пэтми, дэ ди къарур дызэрызэкъуэтым къыхокІ, - жи-Іащ Ильницкий Андрей. - Лъэпкъ зыхъумэжыныгъэмкІэ унэтІыныгъэу мэкъуауэгъуэ кІуам Президентым Іэ зыщІидзам къыхощ абы зэрыІыгъыныр, гъэсэныгъэр, унагъуэр хъумэныр лъабжьэ зэрыхуэхъур. Нобэ паспортхэр зэрыфІэщІэтлъхьэр и щыхьэтщ дэ гъуэгу захуэм дызэрытетым. ИгъащІэ лъандэри дунейр зэтезыІыгъэр цІыхум къыдекіуэкі хабзэхэрщ, аращи, ар дяпэкіэ зыхъумэнур фэращ.

КЪУДЕЙ Іэминэ.

УФ-м экономикэ зыужьы ныгъэмкІэ и министр Решетников Максим Кавказ Ищхъэрэм лэжьыгъэ ІуэхукІэ къыщыкІуам, КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек и гъусэу «Іуащхьэмахуэ» курортым щы ащ. Ведомствэм и унафэщІым Азау хуейм шрагъэкіуэкі зэіузэпэшыныгъэ Іуэхухэр зригъэлъэгъуащ, лэжьыгъэхэр езыгъэкіуэкіхэм епсэлъащ икіи гъэм и лъэхъэнэ псоми зыгъэпсэхупІэм зиужьынымкіэ щыіэ хэкіыпіэхэр зри-

гъэщІащ.

МЫ зэманым Азау хуейм щекіуэкі лэжьыгъэхэм хэту гектари 6,7-рэ хъу щІыналъэм машинэ 800-м хуэщІа гъэувыпІэ щаухуэ. Ар ищхъэрэ кІапсэ гъуэгу станцым метр 360-кІэ пэжыжьэу щытынущ. Машинэ гъзувыпіэм деж щегъэжьауэ курортым нэс шаттлхэр, бгым лыжэкІэ къызэрежэх хьэпшыпхэр къезышэкі оборудованэр, щіэхщІэхыурэ щызекІуэнущ. Лэжьыгъэхэр мы гъэм и кІэм ирихьэлІэу зэфІагъэкІын хуейщ. Апхуэдэу а зэманым ирихьэлІэу нащіысыну я мурадщ Азау хуеймрэ Іуащхьэмахуэ жылагъуэмрэ щыІэ псы фей щежыпехэр, псыр зэрагъэкъабзэ ухуэныгъэхэр зэгъэпэщыжыныр.

меІпыІш ым имехеіше «Х» тыншыгъуэ щылажьэхэми къахузэгъэпэщыным ПЫшіауэ унэтіыныгъэ зэхуэмыдэхэмкіэ жыджэру Іуэхухэр ирагъэкІуэкІ. Къищынэмыщіауэ, мыхьэнэшхуэ иіэщ лъэпкъ паркым и щІыуэпс телъыджэр хъумэным, абы ипкъ иткіэ псы уфіеяхэр зэрагъэкъабзэ гъэм щІыналъэм и бюджезэрыкІуэ, ухуэныгъэхэр къэгъэщІэ- тым хэхъуэ къыхуихьу щІирэщІэжынми яужь дитщ. дзащ, апхуэдэуи хьэрычэ-Къыдгурытуэн хуеищ иджыпсту едгъэкіуэкі ухуэныгъэ, зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэхэр курортым зиужьынымкіэ, туристхэм я бжыгъэм хэхъуэнымкіэ икъукіэ дызыхуэныкъуэу зэрыщытыр. Мы илъэсым зэрыщІидзэрэ «Іуащхьэмахуэ» зыгъэпсэхупіэм щыіащ ціыху мин 280-м нэблагъэ, ар нэгъабэ и апхуэдэ лъэхъэнэм зэрыхъуам нэхърэ процент нэхъыбэщ. къыхэкІыу инфраструктурэр къэдгъэщ Іэрэщ Іэжын хуейщ, абы Іэмал къыдитынущ зэманым дектуу курортым зиу-

хьэпшыпхэмрэ щІыналъэм и жьынымкіэ, хьэщіэ нэхъыбэ КъБР-м и Іэтащхьэ КІуэкІуэ Казбек мэкъуауэгъуэм и 15 - 18-хэм Санкт-Петербург щекІуэкІыну XXV Экономикэмкіэ дунейпсо зэхуэсым хэтынущ. Лэжьыгъэм зыщи-

КІУЭКІУЭ Казбек я пашэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм икІыну гупым Іэ зыщІадзыну зэгурыІуэныгъэхэмкіэ иухыну зэіущіэ зыбжанэ драгъэкіуэкіынущ щіыналъэ щхьэхуэхэмрэ къудамэ хэхахэмрэ я лыкІуэхэм. Къэбэрдей-Балъкъэрыр фору-

убгъунущ «Экспофорум»

ДунеищІэм и Іэмэлхэр

гъэлъэгъуэныгъэ центрым. мым зэрыхэтыну программэм къеубыд щІыналъэм энергетикэмрэ промышленностымрэ я лъэныкъуэкІэ хузэфІэкІынухэр къэхутэныр, мылъку-аналитикэ Іуэхухэр, Урысейм и кіуэцікіи и щіыбкІи зэпышІэныгъэхэр зэрегъэфіэкіуапхъэр, кооперацэм, экспортымрэ инвестицэхэмрэ зегъэубгъун зэрыхуейр.

къешэлІэнымкІэ»,

даІыгъым

Казбек.

Решетников Максим.

«Турист ІэнатІэр хъумэ-

нымкіэ, абы адэкіи зиужьы-

нымкІэ УФ-м и Правительст-

вэм зыкъызэрытщІигъакъуэр

зи чэзу Гуэхугъуэщ икТи

мыхьэнэшхуэ зиlэщ. «Іуащ-

хьэмахуэ» курортыр къэгъэ-

щіэрэщіэжынымкіэ къалэн

пыухык ахэр къызэрытпэщы-

тым икІи ахэр къызэрыд-

тегушхуауэ Іуэхум иужь ди-

хьэну. ИкІи нобэ а унэтІыны

тыщІэ Іуэхум зиужьыныкІэ

инвестицэ проектхэр гъэзэ-

щіэнымкіэ, лэжьапіэ іэнатіэ-

щІэхэр къызэгъэпэщыным-

кіэ хэкіыпіэ хъарзынэхэр

къыдет», - къыхигъэщащ

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ

Азау хуейм и курых щІы-

налъэм метр зэбгъузэнатІзу

4500-рэ къызэщ иубыд эу сату

щащІ, узыншагъэр щрагъэ-

фіэкіуэж-нэгузегъэужьыпіэ

ухуэныгъэхэр къыщрагъэжьэ-

нущ. УФ-м Экономикэ зыу-

жьыныгъэмкІэ и министерст-

вэм и унафэщІыр цыхэкІ

Іэмал къыдет

Мыгъэрей зэхуэсыр «ДунеищІэм - ІэмалыщІэхэр» къыхуеджэныгъэм щІэту екіуэкіынущ. Ар лейуэ къыхэзыгъэщ политикэ Іуэхущ абы Путин Владимир къызэрыщыпсэлъэнур. Къэралым и Президентым и гугъу ищІынущ дуней экономикэм теплъэшІэ зэригъуэтымрэ абы Урысейм щиубыдыну мыхьэнэмрэ.

ФІагъ лъагэ яІэу Ди республикэм и Ізтащхьэ Кіуэкіуэ Каз- щагъэув, лъэс лъагъуэхэм плиткэщіэхэр

бек зригъэлъэгъуащ Къэбэрдей-Балъкъэрыр къызэрызэрагъэпэщрэ илъэси 100 щрикъум ирихьэлІзу Налшык къалэм и уэрам нэхъышхьэхэм къыщрахьэжьа лэжьыгъэхэм зэрыщыпащэр.

ГУ ЗЫЛЪИТАХЭМ ліыщхьэр щытетхыхьыжащ Телеграмм-каналым къыщызэІуиха и напэкІуэцІым.

«Лениным и проспектым и лъэс зекIvaпіэхэм плиткэщіэхэр тралъхьэ. Абыхэмкіэ къагъэщІэрэщІэжыну лъагъуэхэм, псори зэхэту, метр зэбгъузэнатІзу мин 45-рэ яубыдынущ. КъищынэмыщІауэ, мыбдежым «Уафэ къабээ» программэм ипкъ иту, ток кlапсэхэр щіы щіагъкіэ щаутіыпщ, зэман гъунэгъум къриубыдэу, автомашинэ зекlyaпlэ нэхъыщхьэм телъ асфальт «уэншэкужьри», и пlалъэр зэрикlам къыхэкlыу, трагъэкъэбзыкІынущ.

Кулиевым и проспектым инженер Іэмэпсымэрэ-зэпыщІапІэу щыІэхэр зэхъуэкІыныр и кІэм нагъэблэгъащ, автомашинэ зекІуапІэм зыузэхуж асфальт-бетон «уэншэкущІэр» трагъэзэгъащ. Мы зэманым а уэрамым къэзыгъэнэху уэздыгъэхэр зыпащІэну пкъохэр

щытралъхьэ.

Щоджэнціыкіум и проспектри къощіэрэ щіэж. Мыбдежым щиіэ автомашинэ зекіуапіэ нэхъыщхьэм зыузэхуж асфальт-бетон «шхы-Іэныр» трагъэзагъэ. Толстойм и уэрамым къыщыщІэдзауэ Захаровым ейм нэсыху гъуэгум и лъабжьэм щІэлъын хуей пшахъуэмывэкІэщхъ «уэншэкур» щаузэху. Лъэс лъагъуэхэм плиткэ телъхьэным щыпащэ. «Уафэ къабзэ» программэм ипкъ иту щрагъэкlуэкl

лэжьыгъэхэр и кІэм нагъэсащ. Къэбэрдей уэрамым, нэхъ пыухыкІауэ жытІэмэ, Идар Темрыкъуэ и цІэр зезыхьэм деж къыщыщіэдзауэ къалэ дэкіыпіэм нэс дэлъ километри 4,6-м зыузэхуж асфальтыщіэр тралъхьащ, адэкіэ щыіэ километри 3,5-м къриубыдэу гъуэгум и лъабжьэм щІэлъын хуей пшахъуэ-мывэкІэщхъ «уэншэкур» щаукъуэдиящ. Языныкъуэ щІыпІэхэм автомобиль зекіуапіэр нэхъ бгъуэ щащі, жыгыщіэхэр щыхасэ. Зи гугъу тщІа уэрамхэм лэжьыгъэхэр фіагъ лъагэ яізу зэрыщрагъэкіуэкіым, зыхуагъэувыжа къалэнхэр и чэзум зэрыщызэф агъэкlым зы махуэ къэмынэу дыкlэлъоплъ», етх республикэм и Іэтащхьэм.

«Іуащхьэмахуэ» курортым нэхъри зрагъзужь

цІыкІухэмрэ щащэ бэзэрым шыІащ икіи абдеж щрагъэкІуэкІыну къэщІэрэщІэжыныгъэхэм ятеухуауэ сатуущІхэм я еплъыкІэхэми зыщигъэгъуэзащ

«Бэзэрыр здэщытыну щІыпІэр зыхуей хуэдгъазэмэ, зэбгрыдзауэ сату зыщІхэр а дгъэкІуэжынущ. Мыбдеж цІыхухэр щылажьэу аращи, мыхьэнэшхуэ иІэщ едгъэкІуэкІ зыужьыныгъэхэр къатемыхьэлъэн хуэдэу ІэкІуэлъакІуэу, зэкІуу къы-зэгъэпэщыным. «Кавказ. РФ»-м и унафэщІым и гъусэу а Іуэхур тэмэм зэрытщІынум «ЩІыналъэм и зэІузэпэ-

Іыхьэр едгъэжьэнымкІэ хуитыныгъэ диІэщ. илъэсым и кІэ пщІондэ Азау хуейм къыщыунэхунущ зы жыпхъэм тету ягъэхьэзыр, сату щащІыну иджырей ухуэныгъэхэр. Апхуэдэу «Іуащхьэмахуэ» курортым дяпэкІэ иІэнуш махуэшхуэхэм хүэгъэпса зэхыхьэхэр щрагъэкіуэкі утыку щхьэхуэ, щіыпіэм и унафэщіхэмрэ администраторхэмрэ щылэжьэну унэщІэ яухуэнущ. А псом дамыгъэхэр къызытещ тыгъэ къищынэмыщауэ, бгым лы-

ирихьэл э транспортыр зэрызекІуэм зэхъуэкІыныгъэхэр нэрылъагъу хъунущ гъазэ мазэм, абы къыкІэлъыкІуэнущ нэгъуэщІхэри, къапщтэмэ, ар мыхьэнэшхуэ зиІэ проектым и щІэдзапІэу аращ», - къыхигъэщащ «Кавказ.РФ»-м и унафэщІ ТІы-

мыжь Хьэсэн. курортым щаухуэ гъуэгухэм, лыжэкІэ къыщажыхын щІыпІэщІэхэр къызэрызэрагъэпэщым. «Иджыри уэсышхуэ зэрытелъым щхьэхэр ирагъэкіуэкі, тхьэмахуэ къэс техникэщІэхэр къытхуощыныгъэ лэжьыгъэхэм я япэ кІуэ. ГъуэгуанэщІэхэр мы гъэм и дыгъэгъазэ мазэм ирихьэлізу къызэіутхыну ди мурадщ», - жиlащ абы.

УФ-м экономикэ зыужьыныгъэмкІэ и министрым объектыр къызэхиплъыхьа нэужь, «Іуащхьэмахуэ» курортым зегъэужьынымкІэ къызэрагъэпэща пэжьакІуэ гупым я зэlущіэ иригъэкіуэкіащ. Абы щытепсэльыхьащ щІыналъэм резидентхэр къызэрырашэлІэнум, туристхэм я шынагъуэншагъэр къызэрызэрагъэпэщынум.

«Адыгэ псалъэр» **КЪЄЗЫГЪЭХЬХЭМ** папщІэ

2022 гъэм и етІуанэ илъэс ныкъуэм щІэджыкІакІуэхэм яІэрыхьэну газетхэмрэ журналхэмрэ Іэ шышІадз лъэхъэнэр

«Адыгэ псалъэ» газетыр зыІэрыхьэну хуейхэм хъыбар фыдогъащІэ - ар къевгъэхьын папщІэ Іэ шышІэвдз хъунуш Урысей поштым и дэтхэнэ ІуэхущІапІэми.

Мази 6-м «Адыгэ псалъэ» газетым и уасэщ: унэм ныфхуахьыну

фыхуеймэ - сом 724-рэ кlэпlейкlэ 80-рэ; фэ езым пощтым къы-

щыфщтэжынумэ - сом 660-рэ.

Ди индексыр П 5894

apkbr.ru

smikbr.ru

💌 Адыгэ Псалъэ

Адыгэ Псалъэ

Зэрызэдэлажьэм и фіыгъэкіэ

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбекрэ жиіащ Кіуэкіуэ Казбек республикэм мы махуэхэм щыІа, УФ-м спортымкіэ и министр Матыцин Олегрэ лэжьыгъэ ІуэхукІэ зэІущІащ. Абы хэту министрым зригъэлъэгъуащ спорт ухуэныгъэхэмкіэ щіыналъэм и инфраструктурэр

УХУЭНЫГЪЭХЭР къыщаплъыхым хэтащ КъБР-м и Правительством и Унафощ І Мусуков Алий, УФ-м и Къэрал Думэм и депутат Геккиев Заур, УФ-м спортымкІэ и министрым и къуэдзэ Байсултанов Одес, республикэм спортымкіэ и министр Хьэсанэ Ислъам, «Кавказ.РФ» АО-м и унафэщІ ТІымыжь Хьэсэн.

Матыцин Олегрэ Кіуэкіуэ Казбекрэ еплъащ Дзэлыкъуэ районым хыхьэ Дзэлыкъуэкъуажэ дэт, узыншагъэр щрагъэф акІуэ физкультурэ комплексым. Ар «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм физическэ щэнхабзэмрэ спортымрэ зыщегъэужьын» щІыналъэ къэрал программэм хэту 2019 гъэм и кіэм яухуащ. Федеральнэ, щіыналъэ бюджетхэм къыхэкІыу абы и ухуэныгъэм текіуэдащ сом мелуан 90-м щійгъу. ІуэхущІапіэм хэтщ сыткій къызэгъэпэща спортзал, бассейн. Абы щолажьэ дзюдомкіэ, бэнэкіэ хуитымкіэ, псы есынымкіэ секцэхэр, еджакіуэ 340-рэ екіуалізу. Дзэлыкъуэ районым и щІэблэр жыджэру хэтщ республикэ, щІыналъэ зэхуаку зэхьэзэхуэхэм икІи щІэх-щІэхыурэ текІуэныгъэхэр щызэІэрагъэхьэ

Матыцин Олег къыхигъэщащ спортым зыхуагъэсэнымкІэ комплексым щытыкІэ псори къызэрыщызэгъэпэщар. «Спортым дегъэхьэхынымкіэ, абыкіэ ехъуліэныгъэхэр зыІэрыгъэхьэнымкІэ, зыужьыныгъэ и лъэныкъуэкІэ ирагъэкІуэкІын хуей Іуэхугъуэхэр зыхуэдэр нэгъэсауэ къагуры уэу щ ыналъэм лэжьыгъэр щызэтеублащ, а унэтІыныгъэмкіэ къэкіуэнум хуэгъэпса бгъэдыхьэкІэ убзыхуахэр Къэбэрдей-Балъкъэрым иІэжщ. Дэ зэгъусэу зэфІыдогъэкІ УФ-м и Президент Путин Владимир къытхуигъзув къалэнхэр икІи зыужьыныгъэ стратегиер хъыбэ къыхэшэныр, инфраструктурэ тэмэм къызэгъэпэщыныр. Зыхуэдгъэувыжа къатым хуэдэу, сытым дежи шІыналъэхэр дызэдолажьэ», - жиlащ УФ-м спортымкlэ и министрым

«Спортыр гъащІэм и мардэщ» федеральнэ проектым хэту Налшык щыдоухуэ иджырей пятиборьемкІэ зыщагъэсэн спорткомплексрэ лъэрыжэкІэ къыщажыхь стадионрэ. А ухуэныгъэхэр шалэгъуалэм яхуэгъэпсащ. Абы щыІэнухэр къэралым, гъэсакіуэхэм я нэіэм щіэту щытынущ, сыт хуэдэ Іуэхуми хуэжыджэру къохъу». -

Республикэ унафэщІым къыхигъэщащ къуажэхэм спорт объектхэр щыухуэным, а унэтІыныгъэм зыщегъэужьыным псом хуэмыдэу мыхьэнэшхуэ зэриlэр. «Урысей спор тыр егъэфіэкіуэнымкіэ, щіалэгъуалэр гъэ сэнымкіэ, жылагъуэр гъащіэ узыншэм дегъэхьэхынымкІэ ар гулъытэ нэхъ зыхуэщІыпхъэхэм ящыщш», къыхигъэщащ щІыналъэ унафэщІым.

Нобэ республикэм и цІыхухэр спорт ухуэныгъэхэмкіэ процент 56-кіэ къызэгъэпэщащ. ЩІыналъэм щыпсэухэм ящыщу, сабийхэри яхэту, физическэ щэнхабзэмрэ спортымрэ дихьэххэм я бжыгъэр процент 50-м щІигъуащ.

«Спортыр гъащІэм и мардэщ» федеральнэ проектым хэту 2019 гъэм щегъэжьауэ республикэм спорт объекту 54-рэ щаухуащ. Абы щыщу хыр ФОК-щ. Ахэр дэтщ Бахъсэн, Дзэлыкъуэкъуажэ, Къэщкъэтау, Щхьэ лыкъуэ, Псыхъурей, Къэрэгъэш жылэхэм.

2022 гъэм УФ-м СпортымкІэ и министер ствэр дэlэпыкъуэгъу хъури, щlыналъэм щы і эспорт Іуэхущі апіэхэм папщі эзыхуэны къуэ Іэмэпсымэхэр къащэхуащ, апхуэдэу ГТО-р къызэрапщытэ оборудованэхэмкии къызэрагъэпэщащ. «Бизнес-спринт (сэ спортыр къыхызох)» щІыналъэ проектым хэту Шэджэм къалэмрэ Гундэлэн къуажэмрэ «утыку губзыгъэхэр» щагъэувынущ. 2022 гъэм спортым зегъэужьынымкІэ республикэм къы і эрыхьэну субсидиер сом

мелуан 337-рэ хъунущ. КІўэкІуэ Казбекрэ Матыцин Олегрэ Іуащхьэмахуэ районми щы ащ. Министрым зыщигъэгъуэзащ «Іуащхьэмахуэ» курортым и спорт инфраструктурэр зыхуэдэм, тепсэлъыхьащ лыжэкІэ бгым къежэхын спортымрэ альпинизмэмрэ зегъэужьынымкіэ хэкіыпіэхэм, урысейпсо, дунейпсо зэхьэзэхуэхэр егъэкіуэкіынымкіэ щыіэ іэмалхэм.

УФ-м СпортымкІэ и министерствэм и унафэщІхэм спортсменхэм зыщагъэсэн щІыпіэ къызэіухынымкіэ «Іуащхьэмахуэ» курортым инфраструктурэ и лъэныкъуэкІэ иІэ зэфІэкІхэр къалъытащ. Проектым къыдыдоІыгь: спортым зэрыхъукІэ цІыху нэ- зэрыщыгьэльэгъуамкІэ, спорт объектым хэтынущ сыткій къызэгъэпэща спортзал, узыншагъэр щызэф агъэувэж центр, хьэлэнхэр гъэзэщіа хъун папщіэ, гуп зэкъуэ- шіэщ, лыжэкіэ къызэдэжэным хуэщіа, хъурейуэ къекІуэкІ гъуэгу. А Іуэхугъуэр УФ-м СпортымкІэ и министерствэм и проект нэхъыщхьэхэм хэгъэхьэным, абы текіуэдэну мылъкур федеральнэ бюджетым къыхэгъэкІыным теухуа унафэхэр бжьыхьэм къащтэнущ.

КъБР-м и Іэтащхьэ КІуэкІуэ Казбек Маты цин Олег фіыщіэ хуищіащ республикэм и спорт инфраструктурэр егъэфіэкіуэнымкіэ, спортым зегъэужьынымкіэ щіыналъэм апхуэдэүи абыхэм екіуаліэ ныбжыыщіэхэр гулъытэ къызэрыхуищіым, дэіэпыкъуэгъу къазэрыхуэхъум папщІэ.

Я щхьэ ІуэхукІэ къекІуэлІахэм яхуозэ

куэд зиІэ унагъуэхэм, зи узыншагъэр зэкіэлъымыкіуэ сабийхэр зэрыс унагъуэхэм къабгъэдэк а лъэ ухэмрэ тхьэусыхафэхэмрэ. Ахэр нэхъыбэу теухуат сабийхэм медицинэ дэlэпыкъуныгъэ тэмэм къахузэгъэпэщыным, узыншагъэр зэтегъзувэжыным, апхуэдэу нэхъ хуэмыщ ахэм я псэупіэхэр егъэфіэкіуэным.

ЗЭІУЩІЭМ хиубыдэу КІуэкІуэ Казбек къы Іэрыхьащ псэупІэ-коммунальнэ хозяйствэм

Сыт щыгъуи хуэдэу, республикэм и уна- зегъэужьыным, республикэм и жылагъуэфэщіым гульытэ хэха хуищіащ сабий хэм щыщ пщіантіэхэмрэ ціыху зэблэкіыпіэхэмрэ егъэфіэкіуэным ехьэліа лъэіу зыбжани

Тхыгъэ псоми теухуа зыхуэфащэ пщэрылъхэр ахэр зи къалэнхэм хиубыдэ Іэна тІэхэмрэ къулыкъущІэхэмрэ хуагъэуващ икІи дэтхэнэ зы Іуэхури зэрыдагъэкІым республикэм и Іэтащхьэр езыр кІэлъып-

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-ІуэхущІапІэ.

Динейм щыхъыбархэр

Илъэс 20-м къриубыдэу

къилэжьыжынущ Урысеймрэ Китаймрэ я

зэпыщІэныгъэхэр кІуэ пэтми нэхъ быдэ мэхъу - къыхохъуэ ахэр щызэдэлажьэ ДУНЕЙМ щынэхъ лъэщ

дыдэхэм ящыщ къэралитІыр ІэнатІэ зэмылІэужьыгъуэхэм адэкіи шызэпышіауэ щытыным хуэщхьэпэнущ иджыблагъэ къызэІуаха япэ автомобиль лъэмыжышІэр. Ди къэралым и Благовещенск къалэмрэ Китайм и Ханхэмрэ зэпищ эу ар Амур псым тралъхьащ.

Лъэмыжым урикІуэныр пщІэншэу щымытынуми (зы автомобилым итын хуейщ сом 8.700-рэ) лъэныкъуитІдехеІшытерычеты им щыгуфІыкІащ зы къэралым уикіыў адрейм укіуэным дяпэкІэ зэман куэд зэрытемыкІуэдэжынум.

Абы лъэныкъуитІкІэ ущызэблэкІ мэхъу, метр 11 и бгъуагъщ, 1080-рэ и кІыхьагъщ. Илъэсиплікіэ екіуэкІа ухуэныгъэм сом мелард 19 текІуэдащи, абы щыщу мелард 14-р Урысейм хилъхьащ. ІэщІагъэлІхэм къызэралъытэмкІэ, илъэс 20-м къриубыдэу къыхуэлэжьы-

жынущ лъэмыжым текІуэда мылъкур, итанэ икыпщіэри нэхъ мащ э хъунущ.

ФІыр зэи бгъэкІуэд хъунукъым

Пётр Езанэр къызэралъхурэ илъэс 350-рэ зэрырисъур хэіэтыкіауэ щагъэтъапІэ Сербием.

АБЫ и сурэтхэр зытет маркэхэр, динар 30-рэ, 85-рэ хъухэу, къыдагъэкІри, ар я къэралми дуней псоми къыщагъэсэбэпыну хуит зэрыхъум теухуа дауэдапщэхэр ирагъэкіуэкіащ мэкъуауэгъуэм и 9-м. КъищынэмыщІауэ, императорым и бюст Сремски-Карловцы къалэм мыгувэу къыщызэІуахыну загъэхьэзыр.

Хамэ къэралым и унафэщІу щытам апхуэдэпщІэ къыщіыхуащіым и щхьэусыгъуэр сыту пІэрэ? Къалэм сандр зэрыжиlамкlэ, ар хуищІа хэлъхьэныгъэм къы-

и унафэщ Стойкечич Алексербхэр щІэныгъэншагъэм къыхэшыным Пётр Езанэм пэкіуэж фіыщіэу аращ. Урысейм иригъэкІри, егъэджащыхъунущ. кІуэхэр Сербием игъэкІуауэ, Сремски-Карловцы къалэм япэ серб еджапІэр къыщызэІуригъэхауэ щытащ Пётр

♦Жьыбгъэм и дунейпсо махуэщ

♦Зи ныбжь хэкІуэтахэм кІэлъызэрахьэ бзаджагъэхэр хэіушіыіу щіыным и дунейпсо махуэщ

♦ 1561 гъэм Идар Темрыкъуэ ипхъу Гуащэнэ (Марие) Москва нэсащ. Абы щІыгъуащ и Думэныкъуэ, дэлъху шыпхъу Алътыншаш, абы и шхьэгъусэ Бекбулат, а тІум я къуэ Саин-Булат сымэ. **♦1892 гъэм** къалъхуащ Социалист Лэжьыгъэм и ЛІыхъужь Бырс Анзор.

♦ 1929 гъэм къалъхуащ шэрджэс тхакіуэ Туаршы Аслъэн **♦1943 гъэм** къалъхуаш

КъБР-м щІыхь зиІэ и артист Пщыгъуэш Юрэ. Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытыпіалъэ-піалъэкіэрэ нуш. уэшх къыщешхынущ. Хуабэр махуэм градус 21 - 22рэ, жэщым градус 15 -

> Зыгъэхьэзырар ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэщ.

(Лъэпкъ Іущыгъэ:

КІыфІми укъыщалъагъу, губгъуэми ущызэхах.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Указ

публикэм и Іэтащхьэм и саугъэтхэр кІэ щытекІуам етын школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и кізух Іыхьэм щытекіуахэмрэ пажэхэр къыувыпІэ щызыхьахэмрэ, школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм, анэдэлъхубзэмкіэ республикэ олимпиадэм щытекІуахэм, ахэр зыгъэхьэзыра педагогхэм:

2021 - 2022 гъэ еджэгъуэм школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и кізух іыхьэм увыпіз пажэхэр щызыубыдахэм

Къарэ Ислъам Мухьэмэд и къуэм шынагъуэншэу псэўным и лъабжьэхэмкІэ школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и кІэух Іыхьэм увыпІэ пажэ къыщызыхьам

2021 - 2022 гъэ еджэгъуэм школакіуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и кізух іыхьэм увыпіз пажэхэр щызыубыдахэр зыгъэхьэзыра педагогхэм

ХьэцІыкІу Іэбубэчыр Александр и къуэм - Налшык къалэ округым дэт «Пушкин А. С. и цІэр зезыхьэ, предмет шхьэхуэхэр нэхъ куууэ щадж курыт школ №5» курыт муниципальнэ кІэзонэ Іуэхущіапіэм и егъэджакіуэм шынагъуэншэу псэуным и лъабжьэхэмкІэ къызэгъэпэщакІуэм

Щипилов Андрей Евгений и къуэм -«Творчествэмкіэ «Дыгъафіэ къалэ» сабий академие» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт къэрал бюджет ІуэхущІапІэм щІэныгъэ гуэдзэнымкІэ и педагогым.

2021 - 2022 гъэ еджэгъуэм школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и шІыналъэ

Іыхьэм щытекІуахэм Алэкъей Данэ Хьэмидбий и пхъум школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм биологиемрэ обществоведениемкІэ щытекІуам

Алжан Мухьэмэд Славэ и къуэм школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм физикэмкІэ щытекІуам

Уэрсей Сослъэнбэч Аслъэн и къуэм - школакІуэхэм я урысейпсо олим-пиадэм и щІыналъэ Іыхьэм технологиемкІэ щытекІуам

пхъум - школакІуэхэм я урысейпсо

олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм технологиемкІэ щытекІуам Ахмеджановэ Динарэ Мухътар и пхъум - школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм урысыбзэмкіэ, экономикэмкіэ, общество-

знаниемкІэ щытекІуам Баймурадовэ Дианэ Алидар и пхъум - школак уэхэм я урысей псо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм технологиемкіэ щытекіуам

Багъэтыр Аленэ Анзор и пхъум школакІуэхэм я урысейнсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм технологиемкІэ шытекІуам

Багъэтыр Темболэт Владислав и къчэм - школакіуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм физ-

культурэмкіэ шытекіуам Бэлэтокъуэ Сулътіан Мурат и къуэм адэм и шІыналъэ Іыхьэм химиемрэ би-

ологиемкІэ щытекІуам Борэ Алинэ Анатолий и пхъум - школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм гъуазджэмкІэ щы-

Голубничий Вячеслав Виталий и къуэм - школакіуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм математикэмкіэ щытекіуам

Жанкъазий Самирэ Заур и пхъум школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм литературэмкlэ шытекlvам

Жэмыкъуэ Альберт Артур и къуэм школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм инджылызыбзэмкІэ шытекІvам

Журавлевэ Надеждэ Юрий и пхъум школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм обществознаниемкІэ шытекІvам

ЗекІ уэрей Алим Олег и къуэм - школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм технологиемкІэ щытекІуам

Къарэ Ислъам Мухьэмэд и къуэм школакlуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм шынагъуэн-

шэу псэуным и лъабжьэхэмкіэ щытекІуам Керкин Никитэ Юрий и къуэм - шко-

щІыналъэ Іыхьэм физикэмкІэ щытекІчам

Къуэдзокъуэ Ислъам Анзор къуэм - школакіуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм технологиемкІэ шытекІvам

Къудей Тамирлан Хьэзрэталий и папщіэ и лицейм информатикэмкіэ и къуэм - школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и шІыналъэ Іыхьэм лите-

ратурэмкіэ шытекіуам Кундалевич Юлие Денис и пхъум школакІуэхэм я урысейпсо олимпи-

адэм и щІыналъэ Іыхьэм гъуазджэмкІэ шытекІуам КІасэ Адилэ Артур и пхъум - школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм гъуазджэмкІэ щытекІуам

Латиповэ Эролэ Лачин и пхъум школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и кlэvx lыхьэм экологиемкlэ. тхыдэмкіэ, географиемкіэ щытекіуам Лыджыдэ Арнелэ Аслъэн и пхъум школакІуэхэм я урысейпсо олимпиа-

Луценкэ Дмитрий Вячеслав и къуэм - школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щіыналъэ іыхьэм испаныбзмкІэ шытекІvам

дэм и щІыналъэ Іыхьэм нэмыцэбзэм-

кІэ шытекІуам

Мисиров Омар Елдар и къуэм - школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм инджылызыбзэмкІэ шытекІуам Мутуевэ Іэсият Мутіалий и пхъум

школакlуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и шІыналъэ Іыхьэм псэукіэ шынагъvэншэм и лъабжьэхэмкlэ шытекlvам Никитинэ Аленэ Сергей и пхъум школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм экологиемкІэ шытекІчам

Панковэ Алисэ Валерий и пхъум школакІуэхэм я урысейпсо олимпиа-

2022 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэр Рес- дэм и щІыналъэ Іыхьэм математикэм- В. и цІэр зезыхьэ, инджылызыбээр Налшык къалэ округым и «Дубинин Ю

Псыху Сюзаннэ Арсен и пхъум школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм биологиемкІэ

щытекІуам Сокъур Идар Заурбий и къуэм школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм информатикэмкіэ, физикэмкіэ, математикэмкіэ щытекІуам

Тау Евэ Амир и пхъум - школакіуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм французыбзэмкІэ щытекІуам

Таукеновэ Іэминэ Алим и пхъум школакІуэхэм я урысейпсо олимпиа-дэм и щІыналъэ Іыхьэм литературэмкІэ щытекІуам

Тиловэ Марьям Тохътар и пхъум школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм математикэмкІэ щытекІуам

Токъубей Дианэ Мухьэмэд и пхъум школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм технологиемкІэ щытекІуам Тохъутэмыщ Алинэ Мухьэмэд и

пхъум - школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм правэмкіэ щытекіуам Тыкъуэ Лаурэ Аслъэн и пхъум - шко-

щІыналъэ Іыхьэм экологиемкІэ щытекІуам Тхьэмокъчэ Инал Анзор и къчэм школакІуэхэм я урысейпсо олимпиа-

дэм и щІыналъэ Іыхьэм физикэмкІэ щытекIуам Фијэпщэ Алинэ Хьэсэн и пхъум школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм физкультурэм-

кІэ щытекІуам Хьэмгъуокъу Абдурэхьмэн Уэсмэн и къуэм - школакіуэхэм я урысейпсо

олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм инджылызыбээмкіэ щытекіуам ХьэщІэлІ Лие Оскар и пхъум - школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм псэукІэ шынагъуэн-

шэм и лъабжьэхэмкІэ щытекІуам Хъурзокъуэ Екъуб Томис и къуэм мкіэ щытекіуам школакіуэхэм я урысейпсо олимпиа-Афэщіагъуэ Арианнэ Мурат и дэм и щіыналъэ іыхьэм правэмкіэ щы-

текІуам Шведов Ростислав Сергей и къуэм - школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм общество-

знаниемкІэ щытекІуам Шорэн Руслан Мурат и къуэм - школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и

щІыналъэ Іыхьэм математикэмкІэ щытекІуам Шыгъушэ Фатlимэ Mylэед и пхъум школакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм правэмрэ

тхыдэмкІэ щытекІуам 2021 - 2022 гъэ еджэгъуэм школакі уэхэм я урысей псо олимпиадэм и щІыналъэ Іыхьэм щытекІуахэр зыгъэхьэзыра

педагогхэм Аджий Залинэ Аслъэн и пхъум Шэджэм муниципальнэ районым щыщ Шэджэм Eтlyaнэ къуажэм дэт школ №2» курыт шіэныгъз щрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ ІуэхущІапІэм тхыдэмрэ обществозна-

ниемкІэ и егъэджакІуэм

Асанов Аслъэн Тэтэркъан и къуэм «Творчествэмкіэ «Дыгъафіэ къалэ» сабий академие» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт къэрал бюджет ІуэхущІапІэм зэфіэкіышхуэ зыбгъэдэлъ сабийхэм папщіэ и лицейм тхыдэмкіэ и егъэджакІуэм

Ахкубековэ Лейла Магомед и пхъум Налшык къалэ округым и «Курыт еджапІэ №12» курыт шІэныгъэ шрагъэгъуэт муниципальнэ кІэзонэ ІуэхущІапіэм урысыбзэмрэ литературэмкіэ и егъэджакIvэм

Бэлахъуэ Аслъэн Назир и къуэм -Тэрч муниципальнэ районым «Тэрч къалэм курыт шІэныгъэ шрагъэгъуэт и школ №2» муниципальнэ кІэзонэ Іуэхущіапіэм физкультурэмкіэ и егъэ-

джакІуэм Балъкъэр Маринэ Мэтхъан и пхъум Тэрч муниципальнэ районым шыш Тэрч къалэм и «Пиней №1» курыт шІэныгъэ шрагъэгъуэт муниципальна ІуэхущІапІэм гъуазджэмкІэ и егъэджа-

кІуэм Безыр Аллэ Александр и пхъум Налшык къалэ округым и «Лицей №2» курыт шІэныгъэ шрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ Іуэхущіапіэм урысылакіуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и бзэмрэ литературэмкіэ и егъэджа-

кіуэм Беслъэней Залымбэч Олег и къуэм «ТворчествэмкІэ «ДыгъафІэ къалэ» сабий академие» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт къэрал бюджет ІуэхущІапІэм зэфІэкІышхуэ зыбгъэдэлъ сабийхэм

егъэджакІуэм Бештокъуэ Аслъэн Хьэбил и къуэм Бахъсэн муниципальнэ районым щыщ Ислъэмей къуажэм и «Курыт еджапІэ №4» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ ІуэхушІапІэм шынагъуэншэу псэуным и лъабжьэхэмрэ

технологиемкіэ и егъэджакіуэм Бжьахъуэ Динарэ Аслъэн и пхъум -Дзэлыкъуэ муниципальнэ районым шыш Дзэлыкъуэкъуажэ къалэ жылагъуэм и «Курыт еджапІэ №1» муниципальнэ кіэзонэ Іуэхущіапіэм техноло-

гиемкіэ и егъэджакіуэм Виноградовэ Татьянэ Михаил и **пхъум** - Налшык къалэ округым и «Гимназие №4» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ Іуэхущіапіэм инджылызыбзэмкіэ и егъэджакІуэм

Гасаналиевэ Галимат Алий и пхъум Налшык къалэ округым и «Лицей №2» курыт шІэныгъэ шрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ Іуэхушіапіэм инджылызыбээмкіэ и егъэджакіуэм

Гузиев Хъусейн Юсуп и къуэм - щ1эныгъэ гуэдзэн шрагъэгъуэт «Экологобиологие центр» къэрал бюджет Іуэхущапіэм и унафэщіым егъэджэныгъэгъэсэныгъэ лэжьыгъэмкіэ и къуэдзэм

Гумаевэ Лейла Хъусейн и пхъум Налшык къалэ округым и «Гимназие №4» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт мунишипально кіозоно Іуохущіапіом испаныбзэмкІэ и егъэджакІуэм.

Даур Ленэ Николай и пхъум - Налшык къалэ округым щыщ «Дубинин Ю.

курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ Іуэхущіапіэм нэмыцэбзэмкІэ и егъэджакІуэм

Махуэгъэпс

Дыщокъуэ Татьянэ БетІал и пхъум Тэрч муниципальнэ районым щыщ «Тэрч къалэм Мэлбахъуэ Т. Къу. и цІэр зезыхьэ и курыт школ №3» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ кІэзонэ Іуэхущіапіэм технологиемкіэ и

егъэджакіуэм Жэмыхъуэ Майе Мухьэрбий и пхъум - Бахъсэн муниципальнэ районым щыщ ХьэтІохъущыкъуей къуажэм дэт «Куэтэншы ТІ. М. и цІэр зезыхьэ курыт школ №3» курыт щІэныгъэ щрагъэгуъэт муниципальнэ ІуэхущІапІэм

биологиемкіэ и егъэджакіуэм Життеев Бузжигит Азрэт и къуэм Налшык къалэ округым и «Курыт школ №18» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ ІуэхущІапІэм технологиемкіэ и егъэджакіуэм

Журт Леонид Хьэсэнбий и къуэм Бахъсэн муниципальнэ районым щыщ «Маршэн Н. П. и цІэр зэрихьэу Ислъэмей къуажэм дэт курыт школ №3» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ ІуэхущІапІэм тхыдэмрэ обще-

ствознаниемкІэ и егъэджакІуэм Кадацкой Татьянэ Александр и пхъум - Шэджэм муниципальнэ райолакІуэхэм я урысейпсо олимпиадэм и ным щыщ Звезднэ поселкэм дэт «Курыт еджапіэ» курыт щіэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ ІуэхущІапІэм технологиемкІэ и егъэджакІуэм

КІэдыкІуей Римэ Мушариф и пхъум Шэджэм муниципальнэ районым щыщ Шэджэм Eтlyaнэ къуажэм и «Курыт школ №2» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ уэхущІапіэм биологиемрэ географи-

емкіэ и егъэджакіуэм Къэжэр Мадинэ Заурбий и пхъум Бахъсэн муниципальнэ районым щыщ Къубэ-Тэбэ къуажэм и «Курыт школ №1» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ Іуэхущіапіэм тхыдэмрэ обществознаниемкіэ и егъэ-

джакІуэм Къазий Альберт Мухьэз и къуэм Бахъсэн муниципальнэ районым щыщ Зеикъуэ къуажэм и «Курыт школ №1» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ Іуэхущіапіэм техно-

логиемкіэ и егъэджакіуэм Къазий Фатіимэ Мухьэмэд и пхъум Налшык къалэ округым и «Курыт школ №27» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ Іуэхущіа-

піэм биологиемкіэ и егъэджакіуэм Къарэнашэ Аллэ Заурбий и пхъум «Творчествэмкіэ «Дыгъафіэ къалэ» сабий академие» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт къэрал бюджет ІуэхущІапІэм зэфІэкІышхуэ зыбгъэдэлъ сабийхэм папщіэ и лицейм географиемкіэ и

егъэджакІуэм Киринэ Наталье Игорь и пхъум Налшык къалэ округым и «Курыт школ №28» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ Іуэхущіапіэм биологиемкІэ и егъэджакІуэм

КІыщ Рузанэ Руслан и пхъум - Тэрч пьна районым шь баш Ипшэ къуажэм и курыт школ» курыт щІэныгъэ шрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ Іуэхущіапіэм физкультурэмкіэ егъэджакіуэм

Куэшэр Олесэ Альберт и пхъум Налшык къалэ округым и «Курыт школ №33» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ бюджет ІуэхущіапІэм инджылызыбээмкІэ и егъэджакІуэм

Кушмызокъуэ Джульетэ Руслан и пхъум - Налшык къалэ округым и «Гимназие №14» курыт щІэныгъэ щрагъэгъчэт муниципальэ кіэзонэ Іуэхущіапіэм гъуазджэмкіэ и егъэджакіуэм

Лосэн Ларисэ Бекъал и пхъум Бахъсэн муниципальнэ районым шыш Зеикъуэ къуажэм и «Курыт школ №4» курыт шІэныгъэ шрагъэгъуэт муниципальнэ ІуэхущІапІэм тхыдэмрэ обществознаниемкіз и егъэджакіуэм

Мануфричево Наталье Владимир и пхъум - Прохладнэ къалэ округым и «Лицей №3» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ бюджет Іуэхущіапіэм математикэмкіэ и егъэджакІуэм

Махуэ Мадинэ Адэлбий и пхъум Налшык къалэ округым и «Лицей №2» курыт шІэныгъэ шрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ Іуэхущіапіэм математикэмкіэ и егъэджакіуэм

Машенкинэ Ольгэ Владимир и пхъум - Май муниципальнэ районым и «Майскэ къалэм дэт гимназие №1» курыт шІэныгъэ шрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ Іуэхущіапіэм биологиемкІэ и егъэджакІуэм

Настуевэ Сакинат Тенгиз и пхъум Налшык къалэ округым дэт «Предмет шхьэхүэхэр нэхъ куууэ щрагъэдж курыт школ №9» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ Іуэхушіапіэм урысыбзэмрэ литературэмкіэ и егъэджакІуэм

Порошин Андрей Валентин и къуэм «ТворчествэмкІэ «ДыгъафІэ къалэ» сабий академие» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт къэрал бюджет ІуэхущІапІэм зэфіэкіышхуэ зиіэ сабийэм папщіэ и лицейм физикэмкІэ и егъэджакІуэм

ПшыукІ Залинэ Хьэзрэталий и пхъчм - Налшык къалэ округым и «Курыт школ №28» курыт щІэныгъэ щрагъэгуъэт муниципальнэ кІэзонэ Іуэху шіапіэм химиемкіэ и егъэджакіуэм

Раздайбеда Александр Анатолий и къуэм - «Творчествэмкіэ «Дыгъафіэ къалэ» сабий академие» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт къэрал бюджет ІуэхушІапіэм зэфіэкіышхуэ зыбгъэдэлъ сабийхэм папщ э и лицейм обществознаниемкіэ и егъэджакіуэм

Сильченкэ Евгений Валентин къуэм - Прохладнэ къалэ округым и «Ли́цей №3» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ бюджет ІуэхущІапіэм тхыдэмрэ обществознаниемкіэ и

егъэлжакІуэм Суйдым Елдар Руслан и къуэм Творчествэмкіэ «Дыгъафіэ къалэ» сабий академие» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт къэрал бюджет ІуэхущІапІэм зэф Іэк Іышхуэ зыбгъэдэлъ сабийхэм папщіэ и лицейм физикэмкіэ и егъэ-

лжакІуэм Теппеевэ Еленэ Хъусен и пхъум

нэхъ куууэ щадж курыт школ №3» В. и цІэр зезыхьэ, инджылызыбзэр нэхъ куууэ щрагъэдж курыт школ №3» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт мунципальнэ бюджет ІуэхущІапІэм урысыб-

> зэмрэ литературэмкіэ и егъэджакіуэм Хьэмгъуокъу Мадинэ Мухьэдин и пхъум - «Творчествэм із «Дыгъафіз къалэ» сабий академие» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт къэрал бюджет Іуэхущіапіэм зэфіэкіышхуэ зыбгъэдэлъ сабийхэм папщІэ и лицейм мате-

> матикэмкіэ и егъэджакіуэм ХьэцІыкІу Іэбубэчыр Александр и къуэм - Налшык къалэ округым и «Пушкин А. С. и цІэр зезыхьэ, предмет щхьэхуэхэр нэхъ куууэ щрагъэдж курыт школ №5» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ Іуэхущаплэм шынагъуэншэу псэуным и лъабжьэхэмкіэ и егъэджакіуэ - къызэ-

> гъэпэщакІуэм Хьэшкул Миланэ Іэниуар и пхъум -Творчествэмкіэ «Дыгъафіэ къалэ» сабий академие» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт къэрал бюджет ІуэхущІапІэм зэфІэкІышхуэ зыбгъэдэлъ сабийхэм папщіэ и лицейм биологиемкіэ и егъэ-

> джакІуэм Чепраковэ Наталье Николай и пхъум - Налшык къалэ округым и «Предмет щхьэхуэхэр нэхъ куууэ щрагъэдж курыт школ №9» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ кІэзонэ ІуэхущІапІэм тхыдэмкІэ и егъэ-

> джакІўэм Шыбзыхъуэ Марат Абдул и къуэм - «Творчествэмкіэ «Дыгъафіэ къалэ» сабий академие» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт къэрал бюджет ІуэхущІапІэм зэф Іэк Іышхуэ зыбгъэдэлъ сабийхэм папщІэ и лицейм шынагъуэншэу псэуным и лъабжьэхэмкіэ и егъэджакіуэ-

> къызэгъэпэщакІуэм Щоджэн Аринэ СэфрэІил и пхъум Налшык къалэ округым и «Пушкин А. С. и цІэр зезыхьэ, предмет щхьэхуэхэр нэхъ куууэ щрагъэдж курыт школ №5» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ ІуэхущІапІэм инджылызыбзэмкІэ и егъэджакІуэм

> Шыкуэ Ольгэ Игорь и пхъум - Налшык къалэ округым и «Предмет щхьэхуэхэр нэхъ куууэ щрагъэджэ курыт школ №9» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ Іуэхущіа-

> піэм экономикэмкіэ и егъэджакіуэм Щипилов Андрей Евгений и къуэм «Творчествэмкіэ «Дыгъафіэ къалэ» сабий академие» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт къэрал бюджет ІуэхущІапІэм щІэныгъэ гуэдзэнымкІэ и егъэ-

джакІуэм 2021 - 2022 гъэ еджэгъуэм анэдэлъхубзэхэмкіэ школакіуэхэм я республикэ олимпиадэм

щытекІуахэм Аппаевэ Алинэ Заур и пхъум - школакІуэхэм я республикэ олимпиадэм балъкъэрыбзэмрэ литературэмкІэ щы-

текІуам

Журт Данэ Анзор и пхъум - школакІуэхэм я республикэ олимпиадэм къэбэрдей-шэрджэсыбзэмрэ литературэмкіэ шытекіуам Лашэ Марьянэ Анзор и пхъум

къэбэрдей-шэрджэсыбзэмрэ литературэмкіэ щытекіуам Пэнжокъуэ Темыркъан Рустам и къуэм - школакіуэхэм я республикэ

олимпиадэм къэбэрдей-шэрджэсыб-

лакІуэхэм я республикэ олимпиадэм

зэмрэ литературэмкіэ щытекіуам Сабанчиевэ Элеонорэ Атмир и пхъум - школакІуэхэм я республикэ олимпиадэм балъкъэрыбзэмрэ литературэмкіэ щытекіуам

Текеевэ Айзэ Аслъэн и пхъум - школакІуэхэм я республикэ олимпиадэм балъкъэрыбзэмрэ литературэмкІэ щытекІуам

Хьэнэ Марьянэ Мурат и пхъум школакІуэхэм я республикэ олимпиадэм къэбэрдей-шэрджэсыбзэмрэ литературэмкіэ шытекіуам

2020 - 2021 гъэ еджэгъуэм анэдэлъхубзэхэмкІэ республикэ олимпиадэм шытекІуахэр

зыгъэхьэзыра педагогхэм Бозиевэ Саният Оюс и пхъум - Налшык къалэ округым и «Предмет шхьэхуэхэр нэхъ куууэ щрагъэдж курыт школ №9» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ ІуэхущіапІэм балъкъэрыбзэмрэ литературэм-

Жазаевэ Жулдуз Исхьэкъ и пхъум-

Шэджэм муниципальнэ районым шыш Шэджэм Ишхъэрэ къуажэм и «Курыт школ» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ ІуэхущІапІэм балъкъэрыбзэмрэ литературэмкІэ и егъэджакІуэм Къанло Іэминэ Сергей и пхъум

кІэ и егъэджакІуэм

Лэскэн муниципальнэ районым и «Дол Хь. Хь. и цІэр зэрихьэу Хьэтуей къуажэм дэт курыт школ» курыт шІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ ІуэхущІапіэм къэбэрдей-шэрджэсыбзэмрэ литературэмкіэ и егъэджакіуэм Мэрзей Зое Жантемыр и пхъум

Лэскэн муниципальнэ районым шыш

«Урыху къуажэм и курыт школ №2» курыт щІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ Іуэхущіапіэм къэбэрдей-шэрджэсыбзэмрэ литературэмкіэ и егъэджакIvэм Теркъул Сарэ Хьэсэнбий и пхъум -Бахъсэн муниципальнэ районым шыш Къулъкъужын Ишхъэрэ къуажэм и

«Курыт школ №3» курыт щІэныгъэ

шрагъэгъэгъуэт муниципальнэ Іуэху-

шіапіэм къэбэрдей-шэрджэсыбзэмрэ литературэмкіэ и егъэджакіуэм Чочаевэ Нажабат Хъызыр и пхъум -Шэрэдж муниципальнэ районым шыш «Безенги къуажэм Мечиев К.Б. и цІэр зезыхьэ и курыт школ» курыт шІэныгъэ щрагъэгъуэт муниципальнэ кіэзонэ ІуэхушІапІэм балъкъэрыбзэмрэ лите-

ратурэмкіэ и егъэдажкіуэм Щоджэн Іэминат Топаш и пхъум «Творчествэмкіэ «Дыгъафіэ къапэ» сабий академие» курыт щІэныгъэ щрагъэгъчэт къэрал бюджет ІуэхущІапІэм зэфіэкіышхуэ зиіэ сабийхэм папшіэ и лицейм адыгэбзэмрэ литетурэмкІэ и

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм КІУЭКІУЭ Казбек и Іэташхьэ Налшык къалэ

2022 гъэм мэкъуауэгъуэм и 7-м *№53-УГ*

егъэджакІуэм.

КІуэцІылъыр зыхуэдизыр ящІатэмэ...

Дуней щэхубэм я ІункІыбзэІухыр Кавказым шыгъэпшкІуауэ игъашІэми къалъытэу къэгъуэгурыкіуэрт, зыплъыхьакІуэхэмрэ къэхутакІуэхэмрэ уэру щыпэкіурт. Ятхыжыр лъэпкъ щэнхабзэм щыщ теплъэгъуэхэрами, къахьыр ІуэрыІуатэм щыщ щапхъэхэрами, ди щІыналъэм къихьахэм гу зылъата куэдым адыгэр лъэ быдэкІэ дуней жылэм хагъэуващ, мыхьэнэшхуэ зиІэ хъугъуэфІыгъуэхэр зэракъуэлъри къагъэлъэ-

ЗЫМИ хуэдэжкъым хамэщІ щыщ щІэныгъэлІхэм адыгэбзэм драгъэкІуэкІ къэхутэныгъэхэр. Адыгэ бзэхабзэр щызэпкърыхауэ сыт хуэдиз грамматикэ дунейм къытехьар, бгъэдэлъ щхьэхуэныгъэхэм ятещІыхьауэ сыт хуэдиз лэжьыгъэ хэlущІыІу хъуар, бзэр къахутэурэ ди тхыдэр иризэфІэбгъэувэжыну сыт хуэдиз зэгъэпщэныгъэ ящІар... Куэд мэхъу ахэр. Апхуэдэу Норвегием щыпсэуа Фогт Ганс, франджы Дзюмезиль Жоржрэ Пари Катринрэ, Голландием щыщ Куйперс Аерт, куржы Рогавэ Георгийрэ Ломтатидзе Кетеванрэ, Канадэр зи хэщІапІэ Коларуссэ Джон, нэгъуэщІ куэдми адыгэбзэм и джыным хэлъхьэныгъэ хуащ ар къыпхуэмылъытэну инщ. Абыхэм я цІэмрэ я ІуэхущІафэхэмрэ ищІэн хуейщ зыхуэлэжьа лъэпкъым.

ЩІэныгъэ гъуэгур

Адыгэ-абазэбзэхэм я зэгъэщІэным и мызакъуэу, Кавказым щекІуэкІ гъащІэм фІы дыдэу щыгъуазэщ дуней псом щыцІэрыІуэ бзэщІэныгъэлэжь Коларуссэ Джон. Ар 1945 гъэм мэкъуауэгъуэм и 30-м Америкэм и Штат Зэгуэтхэм хиубыдэ Калифорние щІынальэм щыщ Сан-Диегэ къалэм къыщалъхуащ. ЩІэныгъэм пасэу гу хуэзыщІа щІалэм 1967 гъэм Корнеллэ университетым гъуазджэмкі э бакалавр ціэр къыщыхуагъэфэщащ, 1969 гъэм Норт-Вестерн гъуазджэмкіэ магистр щыхъуащ. И ціыкіущхьэр щигъэкІуа щІыпІэхэм пэмыжыщыІэ Гарвард университет цІэрыІуэм и аспирантурэми щеджащ, 1975 гъэм бзэщІэныгъэм тещІыхьа доктор диссертацэр абдеж щыпхигъэкlащ.

Гарвард нэужьым Коларуссэ Джон Венэ дэт университетым зы илъэскІэ щригъэджащ. Канадэ къэралыгъуэм хиубыдэ Онтарио щІыналъэм хыхьэ Гамильтон къалэм и Мак-Мастер университеантропологиемкІэ къудамэм щрегъаджэ 1976 гъэм щегъэжьауэ. Мы зэманым Джон антропологиемкІэ профессорщ, бзэщІэныгъэмрэ иджырей бзэхэмкІэ департаментым и щІэныгъэ лэжьакІуэщ

Коларуссэ Джон 1993 гъэм щегъэжьауэ 2000 гъэ пщІондэ Клинтон Билл и администрацэм чэнджэщэгъуу щылэжьащ. Ар хуэзащ икІи дэлэжьащ Урысейм и япэ президент Ельцин Борис и чэнджэщэгъуу щыта Паин Эмиль, и нэјуасэу щытащ Къалмыкъ Юрэ. Ардзиноэ Владислав сымэ. Коларуссэ Джон игу къызэригъэкІыжымкІэ, администрацэм щылажьэу Вашингтон щыдэса илъэсхэращ хьэкъыу щыпхык ар къэрал къулыкъущІэхэм Кавказым теухуауэ зыри зэрамыщіэр (е ящіэр хьэдэгъуэдахэу зэрымащІэ дыдэр). Къэрал департаментым и лэжьакіуэхэр Коларуссэ щіэх-щіэхыурэ чэнджэщ къыпахыну зыкъыхуагъазэрт, Кавказым и ухуэкІэ-зэхэлъыкІэм ехьэліауэ мызэ-мытізу «щіэныгъэ» ябгъэдилъхьэнуи къыхуихуэрт.

ИлъэсиблкІэ зыхэта политикэ лэжьыгъэм Коларуссэ къыгуригъэlуащ сыт хуэдэ Іуэхуми, щІэныгъэ лъабжьэ имыІэмэ, жыжьэ зэрынэмысынур. Канадэм Іэпхъуэжа нэужь, Коларуссэ щІэныгъэм зритыжауэ щытащ.

1971 гъэм щегъэжьауэ нобэр къыздэсым абы иригъэкІуэкІ щІэныгъэ лэжьыгъэр зыхуэунэт арыгэбзэмрэ убыхыбзэмрэщ, ІуэрыІуатэрщ. «КІуэцІылъыр зыхуэдизыр ящІатэмэ, адыгэбзэр зэрыдунейуэ зрагъэщІэнт», - жеІэ щІэныгъэлэжьым. Коларуссэ Джон щІэныгъэ статья къудейуэ 100-м щІигъу и Іэдакъэ къыщіэкіащ, адыгэ-абазэ лъэпкъхэм я щэнхабзэми куууэ тетхыхь зэпытщ.

И ублапІэм зыщыхуэбгъазэкІэ...

Кавказым и гугъу Коларуссэ япэ дыдэу щызэхихар Гарвард университетым и аспирантурэм щыщІэсырщ. Урыс литературэмкіэ курсым, езым фіэфіу къыхихам, куэд къыщищІащ Кавказым теухуауэ. Дихьэхыу зыщигъэгъуазэрт Достоевский Федор, Толстой Лев, Маяковский Владимир сымэ я ІэдакъэшІэкІхэм. Зэгуэрым Коларуссэ ирихьэл ащ Эйзенштейн Сергей Бгырыс шуудзэм теухуауэ триха кинофильмым, дагъыстэнхэр къафэу абы хэт теплъэгъуэри и гум итІысхьащ. КъэфакІуэхэм я лъэм къыщІидз хъуаскІэр арами, я нэгум къищ нэхугъэр арами, абдежым Коларуссэ Кавказым малъхъэдисым хуэдэу зыІэпишащ, и

гъащІэми щыщ хъуащ. Коларуссэ Джон адыгэбзэм и джыным иужь щихьар 1971 гъэрщ, ауэ бзэщІэныгъэм нэхъ пасэу дихьэхаш - 1967 гъэм. ЯпэщІыкІэ абы зригъэщІащ пасэрей алыджыбзэмрэ пасэрей ермэлыбзэмрэ. Итlанэ абы зритащ пасэрей къэжэрыбзэмрэ пасэрей куржыбзэмрэ. ЩІэныгъэгу зыкІуэцІылъ щІалэм а бзэхэр зэрищІэм иригъэувэлІащ нэхъ куууэ еІэбыхыну, бзэ зэлъапсэгъухэм я къежьа-

пІэм и лъыхъуакІуи ищІащ. Коларуссэ и къэхутэныгъэ лэжьы гъэхэр къыдежьащ Инджылызым дэт Кембридж университет ехьэжьам и профессор ціэрыіуэ, абазэбзэм лэжьыгъэшхуэ езыщІэкІа Аллен Вильям Сидней (1918 - 2004) тришауэ абазэ текстхэр зытет кассетэр Гарвард университетым и егъэджакІуэ Уоткинс Кэльверт къызэрыритам. Абы макъ и лъэныкъуэкІэ лэжьыгъэ дригъэкІуэкІыну къелъэІуат. Абы иужькіэ кіэщіу Коларуссэ Новергием и къалащхьэ Ослэ дэт университетым и

профессор Фогт Ганс зыпищІэри, убыхыбзэм ехьэліауэ ищіа Іэрытххэмрэ кассетэхэмрэ къритащ, убыхыбзэм елэжьын щыщІидзари абы щыгъуэщ. Абазэбзэм и макъхэр зэрызэхицІыхукІыфам Коларуссэ зэрытхьэкіумафіэр и фіэщ ищІри, убыхыбзэм гушхуауэ зритащ, ауэ, езым зэрызиумысыжымкіэ, макъ и лъэныкъуэкІэ нэхъ бзэ бей дыдэхэм ящыщ убыхыбзэм абы иужькІэ щыдэлажьэм, ар апхуэдэ дыдэу гугъу къыщыхъужакъым.

Гугъур зищІысыр Коларуссэ щызыхищІар бжьэдыгъубзэм пыхьа нэужьщ. Коларуссэ Джон жеlэ: «Гъэщlэгъуэныщэу зы адыгэ диалектщ бжьэдыгъухэм я бзэр. Макъ дэгури, макъ жьгъыжьгъри, макъпІытІаризэуэкъыхэбубыдыкІыфми, бээ куэдым ущримыхьэл эу макъ дэгу къыщиуд лізужьыгъуз гузрхэр хэтщ абы, зэхэпхыу, ауэ къыпхуэмыубыду. Ар ебгъэшхь хъунущ «къыттебэнащ», «къыппэрыІэбащ» хуэдэ псалъэхэм тіуащізу щызэтрихьэ макъ дэгухэм, ауэ зэхэжыхьарэ макъым иІэн хуей нэщэнэхэр псори пкърыту, мыхьэнэкІи нэгъуэщІ макъхэм япэувэу щыту. Арыххэуи, адыгэбзэр щызджым, сэркІэ нэхъ гугъу дыдэу къыщІэкІар бжьэдыгъубзэрщ, итІанэ убыхыбзэрщ, абы иужькІэ абазэб-

Коларуссэ зэрыжи эмк э, абхъазыбзэр иригъэкlуэкl къэхутэныгъэхэм уэру хильхьэн хуэдизу фlы дыдэу ищlэркъым, абы нэхъ мащІэрэ зэрыдэлэжьар щхьэусыгъуэ ещІ. Ауэ къэбэрдеибзэр хъарзынэу егъэшэрыуэ. Адыгэ-абазэбзэхэм ящыщу ар псом нэхърэ нэхъ псынщізу икІи нэхъ къэштэгъуафІзу къелъытэ. Къэбэрдеибзэм зэрызилъэщІар, стиль и лъэныкъуэкІи зэрызиужьар, Іуэхугъуэ зэхуэмыдэ куэди кърипІуэтэфыну зэрыщытыр Коларуссэ къыхегъэщ. Пасэрей адыгэбзэжьым ижь зыщ их осетиныбзэм и дигор диалектыр зригъащІэмэ зэран зэрымыхъунури къыгуры-Іуащ Коларуссэ. Ар сытым хуэдэуи къыщыхуэщхьэпэжащ иужькІэ кърихьэжьа хъуа лэжьыгъэшхуэм! Адыгэабазэбзэхэм дэтхэнэми, жеlэ шlэныгъэлым, егъэлеяуэ гъэщіэгъуэн куэд яхэущэхуащ, бзэр зэзыгъащІэхэм я дежкІи, абыхэм и тхыдэхэр къэзыхутэхэм я дежкіи къызэрымыкіуэу хъугъуэфіы-

Сыт хуэдиз интервью имытми, адыгэбзэр зэрызригъэщ ам и гугъур дэнэ щимыщІми, Коларуссэ фІыщІэгуапэ яхуищІу игу къегъэкІыж бжьэдыгъубзэр я анэдэлъхубзэу Кавказым икlayэ шыта щалитыр - Дахэбзу Рашидрэ Тхьэркъуахъуэ Хьисэрэ. Ахэр ЕтІуанэ дунейпсо зауэм гъэр хъууэ къаутІыпщыжахэм ящыщт, иужькіэ Нью-Джерси псэупіэ ящІауэ абдеж адыгэхэм яхэсу щыпсэурт. Щалитіми я хэщіапіэр Гарвард университетым пэжыжьэтэкъыми, Коларуссэ Іэмал хъарзынэ иІэт абыхэм щІэх-щІэхыурэ якІэлъыкІуэну. «А тІум къысхуащІар дунейм сытетыхукІэ сщыгъупщэнукъым, - жеlэ Коларуссэ, - шыlэныгъэ яхэлъу къызэрызбгъэдэсами, щымысхьу я зэманыр къызэрыстрагъэкІуэдами папшІэ фІыщІэшхуэ яхузощІ».

Къэбэрдей адыгэбзэр къызыбгъэдиха Хьэвжокъуэ Мажди фІыщІэ мылъытэ хуегъэфащэ Коларуссэ. «Бжьэдыгъубзэр зэгъэщІэным яужь сихьэу илъэс 15 дэкІыжа нэужьщ къэбэрдеибзэм и къэхутэным сыщыхуежьар икІи къыхэгъэщын хуейщ ар нэхъ псынщІэу къызэрысщтари. Маждэ и адыгэбзэм хэхэс гъащ эм ижь къыщІихуами, Кавказым щыпсэу адыгэхэм я бзэм ебгъэпща нэужь, макъ, псалъэ, псалъэуха я лъэныкъуэкІэ абыхэм зэрамыхьэж, адыгэбзэм и тхыдэм дежкіэ хуабжьу мыхьэнэшхуэ зиІэ Іуэхугъуэ куэд

къыхэщырт», – игу къегъэкІыж абы. Дапщэрэ адыгэхэм яхэмыхьами, къыкІэлъызэрахьэ адыгагъэм, кърах хьэщІагъэм и гуапэу топсэлъыхьыж. Адыгэхэм къадэгъуэгурыкіуэ щэнхабзэри сыт и лъэныкъуэкІи фІэхьэлэмэтщ. «ГъэщІэгъуэныщэщ икІи зэтепщІыкІыу апхуэдэщ адыгэхэм я зауэ щэнхабзэр, - къыхегъэщ зэпыт Коларуссэ, - демократием и хуэмэбжьымэ къыхихымрэ уэркъыгъэмрэ апхуэдизкІэ телъыджащэу щызэхэухуэнащи, нэгъэпщІыпщІу фІэкІа къыпщыхъуркъым. Я ІуэрыІуатэр, я нарт тхыдэжьхэр, къаlуэтэжу уедэlуэныр, ятхауэ уеджэныр мащІэІуэщ, я къуэпсыр апхуэдизкіэ куууэ макіуэри. Я щэнхабзэр

лъагэщ. Узыдрегъэплъей, узыІэпешэ». Мы зэманым Коларуссэ адыгэ псалъэухам и синтаксисым йолэжь. Къэбэрдей адыгэбзэм и грамматикэм тІзуней монографие тритхыхьащ. Коларуссэ къызэрилъытэмкІэ, адыгэбзэр, убыхыбзэр, абазэбзэр къызытекІыжа пасэрей бзэмрэ (абы понтиибзэкІэ йоджэ) индоевропей лъэпкъыбзэхэр пщІыкІыжа бзэмрэ зэбгъапщэ хъунущ,

щІызэбгъэпщэн щхьэусыгъуи щыІэщ, уеблэмэ ахэр зэрызэунэкъуэщым тещІыхьауэ къэхутэныгъэхэр ебгъэкІуэкІ хъунущ. Абы хуэгъэза лэжьыгъэ зыбжани иІэщ Коларуссэ.

END ANHIE ITCANSE

Илъэсищэ куэдкіэ мам-

люкхэмрэ янычархэмрэ за-

уэлі хахуэу, къару нэхъыщ-

хьэу я ащ муслъымэн къэ-

ралыгъуэхэм. «Мамлюк»

псалъэм «гъэр», «щхьэхуи-

мыт» жиlэу аращ къикlыр.

Ауэ адыгэ мамлюкхэр шхьэ-

хуимыту къалъхуртэкъым,

атіэ къадыгъуа щіалэ

цІыкІухэр ящэу зэІэпа-

хыурэ, КъуэкІыпІэм нагъэ-

сырт. ЗауэлІ хахуэу ягъэса

нэужь, адыгэ щ алэхэр мам-

люкхэм хагъэхьэрт. Тырку

янычархэр лъэсыдзэ лъэщу

я хъыбар ягъэ Іуами, мысыр

мамлюкхэм хуэдэ шууей Іэл

дунейм тетакъым, икІи

адыгэ мамлюкхэм я за-

къуэщ къэралым бжьыпэр

щаубыду, пащтыхьыгъуэр зыіэрагъэхьэн зыхузэфіэ-

хъалиф ал-Азиз и тетыгъуэм

(ди лъэхъэнэм и 975 - 996

гъэхэм) ирихьэліэущ мам-

люкхэр япэ дыдэ Мысырым

къыщыщыхутар. А зэманым

Мысырым лъэпкъ зэгуры-

мыІуэныгъэ гуащІэ къыще-

кІуэкІырти, я хабзэм, бзэм,

фІэщхъуныгъэм, хьэлым, по-

дзыхь яхуищІмэ нэхъ къищ-

тат хъалифым. И мурадыр

нахуапіэ ищіын папщіэ, хъа-

лифыр щхьэхуимытхэм я бэ-

зэрым кІуэурэ, къадыгъуауэ

ящэ адыгэ щіалэ ціыкіу іэч-

лъэчхэр, узыншэхэр, Іущхэр

къищэхуу, дзэ къулыкъум

щыхуагъэхьэзыр еджапІэхэм

ириту щІидзащ. Абы щыла-

жьэ егъэджакІуэхэмрэ езы

хъалифымрэ къишынэмы

щІа, нэгъуэщІ зы цІыху ира-

гъэкІуэлІэнутэкъым еджа-

піэм. Адыгэ щіалэ ціыкіухэр

я зиусхьэным хуэпэжу, шым

тесыфу, джатэкІэ зэуэфу,

шабзэр ягъэlэкlуэу, бэнэфу,

псым есыфу ягъасэрт, хьэ-

рыпыбзэр ирагъащІэрт, шэ-

рихьэтым щІапІыкІырт. Ап-

хуэдэу къэунэхуауэ щытащ

1171 гъэм фатІимидхэр три-

гъэкІуэтри, Мысырым и су-

лът ан хъуащ хьэмшэрий Іэю-

бидхэм яшыш Сэлахъ ад-

Дин. Сулът Іаным и тетыгъ уэм

ирихьэл/ащ чыристан диныр

цІыхум хахьэн мурадкІэ жор-

зехьэхэм ирагъэжьа япэ за-

уэр. Абыхэм япэщІэтынымкІэ

Сэлахъ ад-Дин хуабжьу сэбэп

хуэхъуащ мамлюкхэр. Адыгэ

зауэліхэм пщіэшхуэ зэра-

хуищІым и щыхьэту, гварди-

ем, дзэм хэт, псым тет за-

уэлІхэм зэрызыкъыщІагъэ-

къуам папщІэ, сулътІаным

Апхуэдэу, мамлюкхэр да-

мэгъу ищІри, сулътІаным зэ-

гуигъэхьауэ щытащ Сирием-

Адыгэ мамлюкхэр зэрыза-

уэлІ уасэншэр нэсу къы-

гурыІуащ Сэлахь ад-Дин и

къуэ ас-Сэлихь (1240-1249

гъэхэм Мысырым тетащ).

Мамлюкхэм я псэупіэу къра-

тат Раудэ хытІыгур, Каир пэ-

мыжыжьэу. Абыхэм я хэщІа-

піэр фіыуэ яхъумэрт, нэ-

хъыжьхэм нэхъыщ Гэхэр ягъа-

сэу я Іуэхури зэтеублат. А

зэманращ мамлюкхэр полки-

тІу щагуэшар: Бурджитрэ

жиІэу. Сэлихьейхэм сулътІа-

ныр уардэунэм и кіуэціым

щахъумэрт, икІи адыгэ за-

щІэт, етІуанэм нэхъыбэу хэ-

тыр тыркут, ас-Сэлихь и

Ас-Сэлихь дунейм ехыжа

нэужь, абы и къуэ МуІэзэм Ту-

ран-шахым тетыгъуэр къы-

хуэна щхьэкІэ, и къалэнхэм

пэлъэщыртэкъым, къэралыр

щыхупІэм зэрыщхьэщигъэу-

вэнур наІуэти, мамлюкхэм су-

лът аныр трахури, езыхэм

Айбэч (1250-1257 гъэхэм те-

таш) трагъэуваш. Абдеж шы-

щІедзэ тырку мамлюкхэм я

бахърит лІакъуэм и теты-

гъуэм. Пащтыхьыгъуэр адэм

къуэм зэрырит хабзэр кІуэды-

жащ икій къарукіэ, ліыгъэкіэ,

хахуагъэкІэ адрейхэм ефІэкІ

эмирым тетыгъуэр къылъы-

А зэманым щыщІидзэри,

сурэ екіуэкіащ.

бахърит дзэзешэ

къаритащ.

Бахъритрэ

абыхэм шІы

рэ Мысырымрэ.

(Сэлихьейхэр)

бжэІутт.

ящыщ

япэ дыдэ мамлюкыдзэр.

щымыгъуазэхэм

МЕХДИМИІТАФ

кІар.

литикэм

Адыгэбзэмрэ тхыбзэмрэ

Коларуссэ Джон адыгэ-абазэбзэхэм я гугъу щищІкІэ, а бзэхэр зезыхьэу щыта лъэпкъхэм тхыбээ зэраlам, тхэкІэ Іэмалхэр къагъэlурыщlэу зэрыщытам шэч къытрихьэркъым. А гупсысэм и щыхьэту адыгэбзэм хэт «тхэн», «тхылъ», «тхыгъэ» псалъэхэр щапхъэу къехь, ахэр ауэ сытми щІыІэнэщІым къызэримыхъукІари жеlэ. «Тхыдэ щхьэусыгъуэхэм понтийхэм я тхыбзэр яІэщІигъэхуами, - гу лъетэ Коларуссэ, - абыхэм я тхэкІэ хабзэхэр пасэрей алыджыбзэм е пасэрей къэжэрыбзэм я тхыбзэм тещІыхьауэ щыта-

Щіэныгъэліыр пасэрей бзэхэмкіэ дуней псом щыціэрыіуэ іэщіагъэлі Майор Адриеннрэ гъуазджэм и тхыдэмкІэ профессор Сондерс Дэвидрэ куэд щ акъым зэрадэлажьэрэ. «Зыми щымыщу», купщІэншэу» къалъытэу къекІуэкІ тхыгъэжьхэу пасэрей алыдж кхъуэщынхэм тетхэм я щэхур къахутэу, тетхам къеджэу лэжьыгъэ зэдрахьэкіащ. КъызэрыщіэкІамкІэ, абы тетт пасэрей адыгэбзэм, убыхыбзэм, абазэбзэм яІа щытыкІэр къызытещ ціэхэр, псалъэхэр, псалъэ зэрыІыгъ гуэрхэр. Мыхьэнэ зимыІэу къалъытэу щыта тхыгъэжьхэр понтиибзэкІэ къэпсэлъащ. Ари, езы адыгэ-абазэбзэхэм я щыхьэтыгъэхэри къелъытэри, Коларуссэ понтийхэм зи ныбжьыр илъэс 2500-рэ хъу я тхыгъэжьхэр адыгэбзэм ІэщІэхужа тхыбзэм и щапхъэу егъэув.

Зыуэ щыт тхыбзэмрэ лъэпкъ щІэжымрэ

Лъэпкъ щІэжым и инагъыр бзэм и щытыкІэмкІэ къыпхуэщІэнущ. «Адыгэм и щІэныгъэмрэ и щэнхабзэмрэ лъэпкъ хъугъуэфІыгъуэм щыщу къилъытэмэ, а псор и бзэкіэ къызэриіуэтэным икіи зэрихъумэным иужь итынущ», - же Іэ Коларуссэ. Адыгэ псэлъэкІэхэм ящыщу литературэбзэм и лъабжьэ хъун хуеймкІэ адыгэхэм я зэхуаку нобэ илъ зэныкъуэкъум Коларуссэ щыгъуазэщ. «Сызэреплъымкіэ, тхыбзэ хабзиті зэфіэувауэ хъарзынэу заужь. Зыр Кавказым и КъухьэпІэм щыпсэу адыгэхэм зэрахьэ, адрейри КъуэкІыпІэмкІэ щызокІуэ. ТІуми тіури къызэдэгъуэгурыкіуэ хъунущ. Ауэ Іэмалыншэу зы бзэ щыІэн хуейуэ лъэпкъым иукъуэдиймэ, сэрамэ, нэхъ гугъу дыдэр къыхэсхынт - шапсыгъыбзэр е бжьэдыгъубзэр. ЩІэныгъэ еплъыкізу сыхэплъзуи къыщізкіынущ. Псалъэм щхьэкіэ, бзэм ирипсалъэм зэригъэзэхүэн хуейкъым жиІэр е къипсэлъыр апхуэдэу щІыжиІэр е къыщІипапхуэдэу щіыжиіэр е къыщіипсэлъыр. Бжьэдыгъубзэм пэзгъэув къэбэрдеибзэм ирипсалъэм езым и къэпсэлъыкІэм темыхуэ жыlэкlэ лlэужьыгъуэр къемызэгъ гуэру е пхэнжу къилъытэнурэ, къигъэсэбэпынур езым и диалектращ. Ар еліэліэнукъым бжьэдыгъум и жыіэкіэ хабзэхэм, тхыбзэр игъэlэкlуэлъакlуэу щытми. Апхуэдэ щапхъэхэр щыгъунэжщ урысыбзэм щегъэжьауэ инджылызыбзэм щыщІитІыкІыжу. Нэхъ нэрылъагъу хъун щхьэкІэ, инджылызыбзэм ирипсалъэхэм «w»-м къигъэлъагъуэ макъыр «write» икІи «what» псалъэхэм зэрыщы lyp щапхъэу къэтхьынщ. Япэ псалъэм ар «rayt» щохъу, етІуанэм дежкІэ «wat»-у укъоджэ. Апхуэдэ зыгуэрщ къыщыщТынур зыуэ щыт тхыбзэ адыгэхэм зыІэрагъэхьэми. Абы шэч хэлъкъым».

Коларуссэ къихьа щапхъэм ипкъ иткІэ бжьэдыгъубзэмрэ къэбэрдеибзэмрэ бзэ зэпэщхьэхуэу къызэримылъытэми трегъэчыныхь. «Зэми согупсыс абыхэм португалыбзэмрэ испаныбзэмрэ е нидерландыбзэмрэ нэмыцэбзэмрэ яІэ зэщхьэщыкіыныгъэм хуэдиз яіэу къэплъытэ хъуну, зэми, ари дэлъу къыщІэкІынкъым, жызоІэ, - йогупсыс Коларуссэ. - Хэбгъэзыхьыпэмэ, арауэ къыщІэкІынущ нэхъ сыкъызытеувыІэри, сыту жыпІэмэ, зы лъэпкъыцІэ зэрахьэ, зы бзэ ирипсалъэу жаіэ. Щыіэр зы адыгэбзэщ, жыс-Іэнт, фіыуэ зэщхьэщыкі диалектхэр иіэу: къэбэрдеибзэ, беслъэнеибзэ, хьэтыкъуеибзэ, бжьэдыгъубзэ, абазэхэбзэ, шапсыгъыбзэ, нэгъуэщІхэри. Убыххэм я бзэри адыгэбзэм хызогъэхьэ. Ар къэлъытауэ, мыр букъуэдий хъунущ: зи цІэ къисІуахэр псори зы лъэпкъыу нобэ къадэгъуэгурыкІуэ адыгэбзэмрэ щыубыхыбзэмрэ

къекІуэкІауэ». Ныбжьэгъу сиІэщ, Оксфорд университетым щригъаджэу. Зэгуэрым абы и тхылъ тыгъэу къысхуигъэхьат. ФІыщІэ хуэсщІыжу нарт тхыдэжьхэм ятеухуауэ къыдэзгъэкlагъащlэ тхылъыр кlэщlуи хуезгъэхьыжат. Еджа нэужь хъыбар къызитат нартхэр телъыджэлажьэ къызэрыщыхъуар. Апхуэдэхъыбар къэ Іуэтэк Іэр щІэщыгъуэ дыдэу къызэрилъытэр, дунеймкІи ар гъэщІэгъуэн дыдэ зэрыхъу нур. Кавказым и кІуэцІым къихъукІа нартхэм я бзэр, адыгэбзэр, уэрэд мыужьыхыжу, дунейм щыІун хуейщ, жиІат. Хэкужь шалъытэ, хамэшІ шахутэ адыгэбзэм къаруушхуэ иlэщ, зэхэтщlыкlын

«ФІыщІэ жыг хухэсапхъэщ», жаІэ адыгэхэм. Апхуэдиз лъытэныгъэ адыгэм къыхузию щюныгъэлым и цюм пщю хуэщіын, лъэпкъми игъэлъэпіэн зэрыхуейм шэч къытетхьэркъым. И гуащІэр хурикъуу зыщІэхъуэпс псори къыдэхъуну, адыгэбзэм теухуауэ ирихьэк лэжьыгъэхэр дунейм къытехьарэ щІэныгъэм зэрыхуэщхьэпэр илъагъуу ди япэ узыншэу куэдрэ итыну дыхуохъуахъуэ нэ-

> ТАБЫЩ Мурат. «Адыгэ псалъэ» газетым и щІэныгъэ обозреватель.

Мамлюкхэмрэ Мысырымра

илъэси 130-м къриубыдэу Мысырым и унафэщІу мамлюк 28-рэ теташ, япэу тетыгъуэр зыубыдар тыркуу щытами, абыхэм я нэхъыбэр адыгэт. Сыт хуэдиз зэфІэкІ бахърит мамлюкхэм ямыlами, ахэр адыгэ мамлюкхэм зэи къапэщІэувакъым.

Бахъритхэр илъэси 130-кІэ Мысырым тета нэужь, бурджитхэм я чэзур къэсащ икІи абыхэм 1517 гъэ пщІондэ (уэсмэн сулътІан Селим Езанэм зэхикъутэху) къэралыр зэрахьащ. Тхыдэм къызэрыхэщыжымкІэ, бурджитхэр къызытехъукІыжар 1382 гъэм бжьыпэр зыубыда адыгэ мамлюк Бэркъукъущ. Мысырым цІыху мелуани 5 щыпсэурт. Абыхэм ящыщу цІыху мини 100-р адыгэт. Къаугъэ къэхъеймэ, адыгэ мамлюкхэм хэплъыхьауэ, сыт и лъэныкъуэкІи зэщІэузэдауэ зауэл мин 12 къагъзувыну апхуэдэ зэфіэкі ябгъэ-

Бэркъукъу бжьыпэр иубыда нэужь, бахърит мамлюкхэр я къулыкъухэм тригъэкІуэтурэ, адыгэхэр эмир ищІу, и лъэпкъэгъухэр дригъэкІуэтейуэ хуежьащ. 1395 гъэм ирихьэліэу адыгэ мамлюкхэм Мысырыр зэрыщыту яубыдат икІи къыкІэлъыкІуэ илъэси 135-м ахэр къэгъуэгурыкІуащ тетыгъуэр зэІэпахыу. Мысырым

•Бэркъукъу аз-Зэхьир Сэфудин (1382-1389, 1390-1399) •Фэрадж ан-Насир (1399-Шеихъ ал-МуІэед Сэфу-

дин (1412-1421) Мухьэмэд I ас-Сэлихь Насруддин (1421-1422) •Барэсбей ал-Ашраф Сэфудин (1422-1438)

дин (1438) •Джэкъмакъ аз-Зэхьир Сэфудин (1438-1453) •Уэсмэн ал-Мансур Фахъ-

•Исуф ал-Азиз Джамалуд-

руддин (1453) •Инал ал-Ашраф Сэфудин (1453-1461) • Ахьмэд II ал-МуІэед Шихьэбуддин (1461)

• Хъущкъуэдэм аз-Зэхьир Сэфудин (1461-1467) •Былбей аз-Зэхьир Сэфудин (1467-1468) • Ашрэф Сэфудин Къеитбей (1468-1496)

• Мухьэмэд II (1496-1498)• Къансыхъу аз-Зэхьир

(1498-1500)

•Джэмболэт ал-Ашрэф 1500-1501) Тумэн-бей I Адыл (1501)

Къанщауэ Гъур (1501-1516)

•Тумэн-бей Ашрэф (1516-Мамлюк сулът анхэр муслъымэнхэм, тетыгъуэр щІэину зылъысахэм, апщІон-^{*} Мысырым дэху ицІыхуа унафэщІхэм хуэдэтэкъым. Адыгэ мамлюкхэр псом япэ зауэлІт, итІанэт щысулътіаныр, щыполитикыр, щыіэтащхьэр. Ахэр къызэрыгуэк зауэлІхэм ябгъурыту монголхэм, туменхэм, чыристанхэм езауэрт, сапэкІэ зыгуэрым зэхэуэр зэкlэщlигъэкlуэтамэ - ар адыгэ сулътІант, и гъащІэ щымысхьыжу, и тетыгъуэм щІэмыбэгыу, и щІыхьыр япэ иригъэщу апхуэдэт. Ауэ лІыгъэр япэ изыгъэш мамлюкхэм политикэм зыри хамыщІыкІыу къикІыртэкъым щІэныгъэмрэ ухуэныгъэмрэ елэжьырт.

Адыгэ мамлюкхэм къахэкІа сулътІанхэм я тетыгъуэращ Мысырыр къыщыщІэрэщІар, зыщиужьар. Каир къалэр сату ІуэхущІапІэ и закъуэ мыхъуу, муслъымэн дунейм и шэнхабзэ екіуэліапіэ нэхъыщхьэу щытащ. А зэман жыжьэм адыгэ сулътІанхэм ирагъэщ а мэжджытхэр нобэр къыздэсым щытщ, ислъам архитектурэм и ехъулІэныгъэ нэхъ ин дыдэу къалъы-

1501 гъэм сулътІан мэхъу илъэс 60 зи ныбжь Къанщауэ Гъур. А зэманым ирихьэлІэу Мысырыр тхьэмыщкІэ хъуат, зауэ зыбжанэм къыщІэхужауэ. Арами, зэфІэкІышхуэ зиІэ цІыхум хэкум зэІумыбзу илъа Іуэхухэр піалъэ кіэщікіэ лъэныкъуэ ирегъэз, Мысырым мылъку гъэтІылъыгъэ ирегъэщІыж. Унафэ ищІу къэралым зэрытета илъэс 15-м къриубыдэу, Къанщауэ Гъур Каир кІэнауэ куэд къыщригъэтlащ, еджапlэ-мэжджытрэ школрэ щригъэухуащ. Адыгэ тхьэмадэм и шіыхькіэ школым «ал-Гъури» фlащ. КъищынэмыщІауэ, Къанщауэ Гъур тхылъ еджапІэ хьэлэмэт ар-Рамилэ деж щрегъэщІ, щхьэл зыбжанэ Каир къыщызэІуех. Къыхэгъэщыпхъэщ, адыгэ Хэкум икІыу ар Мысырым щыкІуам балигъ хъуауэ зэрыщытар, абы къыхэкІыу и адыгэцІэр зэримыхъуэжар.

1516 гъэм Уэсмэн къэралыгъуэм Мысырым зауэ кърещіыліэ. Езы сулътіаныр я пашэу мысырыдзэм СириемкІэ еунэті, тырку зэрыпхъуакіуэ-хэм яхуэкіуэу. 1516 гъэм бадзэуэгъуэм и 24-м Мэрдж-Дэбикъ деж зауэшхуэ щаабыхэм. Тыркухэр адыгэхэм нэхърэ куэдкІэ нэхъыбэт, топкіэ зэщіэузэдат. Абы къыхэкІыу адыгэ мамлюкхэр къызэтраукІэ, Къанщауэ Гъури зауэм хокІуадэ.

1517 гъэм щІышылэм и 22-м тырку сулътlан Сэлим Шынагъуэр Мысырым тоуэ, мазэ бжыгъэкІэ тетыгъуэр зезыхьа адыгэ мамлюк сулътІан Тумэн-бей еукІри, Мысырри Сириери Тыркум и блыгу щІоувэ.

Къыхэгъэщыпхъэщ Мысырым и щхьэхуитыныгъэр трахами, уэсмэнлыхэм езы мамлюкхэр дунейм зэрытрамыхужыфар - абыхэм къэралым щаІэ пщІэр иджыри илъэс 297-кІэ яІыгъащ. Адыгэ мамлюкхэм

етІуанэ тетыгъуэм теухуауэ

тхыдэм. Псалъэм папщіэ,

тхыгъэ

куэд къыхэнэжащ

уэсмэн зэрыпхъуакІуэхэм я бийуэ ирагъэкІуэкІа зэщІэхъееныгъэм и унафэм щІэту щыта адыгэ пэщэ Алий-бэч (1728-1772) илъэс 22-рэ щыхъуам Мысырым и мухьэфэзхэм ящыщ зым и унафэщІт. Мамлюкхэмрэ франджыхэмрэ 1791 гъэм мэкъуауэгъуэм и 21-м Нил адэкіэ, Эмбабэ деж, Джэзирэ пэмыжыжьэу щызэзэуащ. А зауэр зи нэкіэ зылъэгъуа, адыгэхэм къахэкІа тхыдэдж Абделтхылъым щыже!э адыгэхэр шыщхьэмыгъазэу Наполеон и дзэм зэребгъэрыкІуар. 1801 гъэм франджыхэм Мысырыр ябгына нэужь, абыхэм я пІэ къиува инджылызхэр хущІэкъурт лІыхъужьыгъэрэ цІыхугъэрэ зыдалъагъу адыгэ мамлюкхэм бжьыпэр ирагъэубыдыжыну. АршхьэкІэ, Мысырым и тет хъуа, Албанием щыщ Мухьэмэд Алий мурад ищІащ инджылызхэри адыгэ мамлюкхэри гъэпціагъэкІэ игъэкІуэдыну. Мухьэмэд Алий и унафэкІэ инджылыз зауэлІ 450-м я щхьэхэр бжэгъум фlаlури, Каир уэрамыщхьэхэм къытрагъэуват. КъыкІэлъыкІуэу, мамлюкхэм къарукІэ зэрапэмылъэщынур къыгуроІуэри, сулътІаным мурад адыгэхэр хьилагъэкІэ зэтриукІэну. ФІыуэ илъагъу и къуэ Турсун-пэщэр Хъиджаз зэрыкіуэм и щіыхькіэ гуфіэгъуэ ефэ-ешхэ ищІу игъэІури, 1811 гъэм гъатхэпэм и 1-м адыгэ зауэлІ 500 кърегъэблагъэ. Абы и пэ къихуэу Мухьэмэд Алий зыпхигъэјукјат мамлюкхэм дахэкІэ ягурыІуэну зэримурадыр, зэбииныгъэм кІэ ирагъэгъуэтмэ зэрынэхъыфІыр. Ефэ-ешхэр зэфіэкіауэ, хьэщіэхэр дэкіыпіэ зэвым дэту чэщанэм къыдэкІыжырти, гъущІ куэбжэ хьэлъэхэр я гупэмкІэ щызэхуащІ, блын лъагитІым я зэхуаку бэнзэвым къыдонэри, лъагапІэм къытес Іэрнэутхэр къеухыурэ, адыгэ мамлюк 500-м щыщу зы закъуэ фІэкІа къэмынэу къызэтраукІэ.

А нэщхъеягъуэр дуней псом хъыбарышхуэу ирикІуэри, сурэтыщІхэм къагъэлъэгъуэжу, пащтыхьхэр зыщышынэу щыта адыгэ зауэлІ хахуэхэр кlуэдыкlей зэрыхъуар ягъэщ агъу э я нуэтэжу щытащ. Наполеон Мысырым къытемыуэ щІыкІэ а къэралыгъуэм адыгэ мамлюкых мин 40 исащ. «Адыгэ мамлюк мини 10 сиІатэмэ, дуней псор къэззэуат!», - жиlауэ щытащ абы щыгъуэ Наполеон.

Адыгэ мамлюкхэр я Хэкужьым пэlэщlэу илъэсищэ бжыгъэкІэ псэуами, я адыгэ напэр, цІэр, щІыхьыр ямыгъэпуду, ямыгъэулъийуэ, я лъым хэт лІыгъэмрэ цІыхугъэмрэ дахэу ягъэлъагъуэу дунейм тетащ.

ХьэфІыцІэ Мухьэмэд «Вагъуэхэр хамэщІым щоужьых» и тхылъым къитхыжащ.

ANUIS MANUE

Махуэшхуэр зэдагъэлъапІэ

къуауэгъуэм и 12-м, Налшык къалэм, ЗэгурыІуэныгъэм и утым, концерт гукъинэж ща-

УРЫСЕЙМ и махуэр – щхьэхуитыныгъэм, мамырыгъэм, лъэпкъхэм я зэгурыІуэныгъэмрэ зэкъуэтыныгъэмрэ я махуэшхуэщ. Къэрал ныпымрэ шархэмрэ зыІыгъ къалэдэс балигъи сабии зэхуишэсащ концертым, дэрэжэгъуэ я нэгум къищу, гукъыдэж

Ди республикэм и артистхэм ящІыгъуу концертым хэ-«Къэбэрдей-Балъкъэрыр - илъэси 100» кинофестивалым и хьэщ эхэу Москва, нэгъуэшІ шІыпІэхэм къикІа артист ціэрыіуэхэр. Утыкур

Махуэшхүэ

зыгъэбжьыф ахэм Урысейм и гимныр ягъэзэщ ащ. Концертыр зыгъэдэхахэм ящыщщ 80 гъэхэм и кІэуххэм зи уэрэдхэр цІыхубэм фІыуэ ялъэгъуа уэрэджыlакіуэ, композитор Семёновэ Екатеринэ. Абы макъамэ зыщІилъхьа и зы уэрэдыр Къэбэрдей-Балъкъэрым исхэм тыгъэ къытхуищІащ. СыхьэтитІым щІигъукІэ зэхэта концертым республикэм щыпсэу, абы и хьэщІэ цІыху щэ бжыгъэхэр зэхуишэ-

Жылагъуэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым и районхэмрэ къалэхэмрэ махуэшхуэ зэхыхьэхэр, фестивалхэр, концертхэр, спорт зэпеуэхэр щрагъэкІуэкІащ. Республикэм и библиотекэхэми махуэшхуэм теухуа «Разные лики истории», «Славься Отечество наше - Россия» тхылъ гъэлъэгъуэныгъэхэр, «Славные вехи российской истории» викторинэр, «Славься страна! Мы гордимся тобой!» зэхыхьэр къыщызэрагъэпэ-

КъБР-м Лъэпкъ Іуэхухэмрэ жылагъуэ проектхэмкІэ и министерствэм а махуэм щекІуэкІащ «Урысейр - лІыхъужьхэм я къэралщ» зэхыхьэр. Абы хэтащ ветеран, щалогъуало зогухьэныгъэхэр.

Къэбэрдейр Урысейм зэрыгухьэрэ илъэс 400 зэрырикъум и утым, «Вестер Гипер» тыкуэным, ХьэтІохъущокъуэм и цІэр зезыхьэ жыг хадэм волонтёрхэм къэрал ныпымрэ шархэмрэ щагуэшащ. КъищынэмыщІауэ, тхыдэр зэращІэр къыщапщытэ «Урысейр къызэlух» викторинэр къызэрагъэпэщащ. «ФІыуэ узолъагъу, си Урысей» урысейпсо онлайн Іуэхум а махуэм пащащ, социальнэ сайтхэм Хэку лъагъуныгъэм теухуа тхыгъэхэмрэ видеохэмрэ щызэбграгъэкІыу. Республикэм къалэхэмрэ районхэмрэ еджакІуэхэм а махуэм УФ-м и паспортхэр щратащ.

ТЕКІУЖЬ Заретэ.

Сурэтхэр Къарей Элинэ

ЩІэблэщІэмрэ щІыуэпсымрэ

1918 гъэм Москва и Сокольники хьэблэм къыщыунэхуауэ шытащ «ШІыуэпсыр фІыуэ зылъагъу ныбжьыщІэхэм я станц» зыфІаща Іуэхущіапіэщіэ. А илъэс дыдэм мэкъуауэгъуэм и 15-м абдежым щрагъэжьащ лэжьыгъэщІэм пэрыува гъэсакІуэхэм къызэрагъэпэща япэ нэгузегъэужь зекіуэр. Гъэщіэгъуэну икіи гукъинэжу ирагъэкіуэкіа а Іуэхур Натуралист ныбжьыщіэхэм я махуэу ди къэралым къыщалъытащ.

ТХЫДЭ мыжыжьэм къызэрыхэщыжымкІэ, СССР-м и юннат зэщІэхъееныгъэм и зэхэублакІуэу къалъытэр Москва дэт курыт школхэм ящыщ зым биологиемкІэ щезыгъэджа, иужьым Лениным и цІэр зезыхьэ къэрал профессор хъуа Всесвятский Борисрэ сабийхэм сытым щыгъуи псэ хьэлэлу ябгъэдэта дохутыр Іэзэ, щіыуэпсри фІыуэ зылъагъуу къекІуэкІа Русаков Иванрэщ.

Атlур, 1918 гъэм и щІышылэ мазэм щызэlущlэм, тепсэлъыхьат шІалэгъуалэм яшыщызэјущіэ-щызэрыщіэ гупкъэралым и щыхьэрым, ми къыщызэгъэпэщын зэры-

Абы щыгъуэм къызэрекіуэкіар аращи, етіощіанэ фіыуэ зылъагъухэр) арат. ліэщіыгъуэм и пэщіэдзэр кърахьэжьа Іуэхур лъэданэ изыгъанэу езымыгъэт[ы-

педагогикэ институтым и яльэхъэнэт. Арати, ищхьэк зэрахъуэк ащ. Мыбдежырщ, къыщыхэдгъэща ліы ціэры- и пэжыпіэкіи, и къежьапіэр Іуэхэм я жэрдэмкіэ, 1918 иужым, ліэщіыгъуэ блэкіам гъэм и мэкъуауэгъуэм Моск- и 20 гъэхэм, къэрал псор ва и Сокольники хьэблэм зэщ эзыщта юннат зэщ эхъекъыщыунэхуащ «ЩІыуэпсыр еныгъэм. А лъэхъэнэм натуфІыуэ зылъагъу ныбжьыщіэхэм я станц» зыфіаща Іуэхущіапіэщіэр. Илъэс дэкіри, абдежым щызэфІэуващ щу щіыуэпсым хуэсакъхэр зи унэтіыныгъэкіэ зэхагъэщхьэхукІа гупжьейуэ пліы. жьей ціыкіухэр япэщіыкіэ ди Ахэр «Ботаникхэр» (хадэхэкІым пыщІахэр), «ОрнитоиужькІэ адрей щІыналъэхэ- логхэр» (бзухэм яхуэсакъ- лъагъухэм я гупжьей щхьэхэр), «Энтомологхэр» (гъудэ-

Зэман дэкІри, ІуэхущІапіэшіэм и ціэр «Натуралист ныбжьыщІэхэм я биостанц къуауэгъуэм щызэхашат Налъэкlыж цlыху гуащlафlэхэм нэхъыщхьэ» фlэщыгъэмкlэ туралист ныбжьыщlэхэм я

якІэлъыплъхэр),

бадзэхэм

«Гидробиологхэр»

ралист ныбжьыщІэхэм я станцхэр къыдэхутат Одессэ, Архангельск, Хабаровск, Омск къалэхэм, нэгъуэщІхэми. Уеблэмэ зэман кіэщіым къриубыдэу мы Іуэхум

СССР-м апхуэдизу зыщиу-

жьати, щІыуэпсыр фІыуэ зы-

хуэхэр курыт еджапІэ псоми

Мыри къыхэгъэщыпхъэщ. Москва дэт Къэрал университетым щыІэ Зоологие музейм 1924 гъэм и мэ-

щыІэ хъуат.

Япэ урысейпсо зэхуэсыр

Мы зэманым юннат зэшІэхъееныгъэр зэрыщекІуэкІым кІэлъыплъ ІуэхущІапІэ нэхъыщхьэу къэралым щыдиІэр Сабийхэм я экологиебиологие федеральнэ центрырш. Абы и лэжьакІуэхэращ зэхэзыгъэувэри зыубзыхури щІэныгъэ щхьэхуэ щрат курыт еджапІэхэм щІыуэпсым и щытыкІэм зэрышыхурагъаджэ дерсхэм я зэхэлъыкІэри, унэтІыныгъэщізу а лъэныкъуэмкіз къыщыунэхухэр зыхуэдэр зэхэзыгъэкІри. Зи гугъу тщІы ІуэхущІапіэр ящхьэщытщ къэралым натуралист ныбжьышІэхэм я станцрэ экологие-биологие центру

щыдиІэ 250-м щІигъум. КЪУМАХУЭ Аслъэн.

Адыгейм фрагъэблагъэ

Адыгейм ЩэнхабзэмкІэ и министерствэм гупыж зыщІынухэр фрегъэблагъэ мэкъуауэгъуэм и 25-м мы гъэм япэу Мейкъуапэ щрагъэкІуэкІыну «Адыгэ щауэ-2022» щІыналъэ зэхуаку зэпеуэм. Ар къызэрагъэ-пэщ Адыгэ Республикэм и Президенту щыта, къэрал, политикэ лэжьакіуэ ціэрыіуэ, хьэрычэтыщіэ, псапащІэ Щэумэн Хьэзрэт и

ЗЭХЬЭЗЭХУЭР къыхэзылъжар анэдэлъхубзэм, адыгэ щэнхабзэм зрагъэужьыным, щІалэгъуалэр адыгэ хабзэм, Хэку лъагъуныгъэм щаппыкІыным, адыгэ щауэм и щапхъэр, бгъэдэлъ зэфіэкіыр зыхуэдэр утыку щагъэлъэкъыхуэщхьэпэ-

Зэпеуэм лІэужьыгъуитху къызэщ иубыдэнущ, ар ады-

гэбзэкІэ ирагъэкІуэкІынущ. ЩІалэхэм къагъэлъэгъуэнущ я акъыл жанагъэр, я Іуэху еплъыкіэхэр, я ІэпщіэлъапщІагъэр. Нэхъыщхьэращи, адыгэ щауэм хэлъын хуей хьэл-щэн дахэмрэ иІэн хуей къзухьымрэ ехьэлауэ зэпеуэм хэтынухэр я зэфіэкі еплъыжынущ. Мы псомкІи адрейхэм ефіэкіауэ къалъытэм «Адыгэ щауэ - 2022» щІыхьыцІэр къыфІащынущ икІи Адыгэ Республикэм жылагъуэ-щэнхабээ мыхьэнэ высех мехечхнике и сик лъапІзу ирагъзблэгъзнущ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщу зи ныбжьыр илъэс 18-м щыщІэдзауэ илъэс 35рэ хъухэм ящыщу зэхьэзэхуэм хэтыну хуейхэр фрагъэблагъэ. Ахэр ягъэхьэщІэхьахэм я мурадыр зытеухуэ- нүщ Адыгэ Республикэм Шэумэн Хьэзрэт и цІэкІэ щыіэ жылагъуэ псапащіэ фондым и мылъкукІэ.

УпщІэ зиІэхэр 8(8772) 56-18-29 телефонымкІэ фыпсалъэ хъунущ, «Адыгэ Республикэм цІыхубэ щэнхабзэмкІэ и центр» ІуэхущІапІэм и унафэщіым и къуэдзэ Анцокъу ФатІимэ и деж

АРЩЫДАН Дахэнагъуэ

Лъагъуныгъэмрэ **ІуэхуфІхэмрэ** я дунейм

КІуэкІуэ Валерэ и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал мэкъумэш университетым и студентхэм я зэгухьэныгъэм и унафэщ Забаков Азэмэт иджыблагъэ хэтащ зи узыншагъэкіэ сэкъат зиіэхэмрэ щытыкіэ гугъум ихуа унагъуэхэм щыщ сабийхэмрэ папщІэ артцентрым и лэжьыгъэр мы гъэм щІэуэ къызэрызэІуихым теухуа гуфІэгъуэ пшыхьым.

«ЛЪАГЪУНЫГЪЭМРЭ Іуэхуфіхэмрэ я дунейм» арт-еіз-запіэм дяпэкіэ къекіуэліэнущ «Гущіэгъу 07» зи фіэщыгъэ, сымаджэ хьэлъэхэмрэ ныкъуэдыкъуэхэмрэ щхьэкіэ къызэрагъэпэща Къэбэрдей-Балъкъэр псапащІэ фондыр хэщІапІэ зыхуэхъуа сабийхэр.

Жэрдэмщіакіуэхэм зэрыжаіэмкіэ, егъэджэныгъэр щызэтраублэну еджапІэм ахэр гуп-гупурэ щылэжьэнущ, арт-ІэщІагъэ зэмылІэужьыгъуэхэм я щэхухэм зыщагъэгъуазэм къыщымынэу, уэршэрыкіэм, псэлъэкіэм, Іуэху зэдэщіэкіэм епха Іэзагъэхэри щызыіэрагъэхьэнущ.

«Зи узыншагъэкІэ сэкъат зиІэ сабийхэр я щытыкІэкІэ нэхъ зэрызэкіуэціылъым егъэджакіуэхэми гъэсакіуэхэми куэд щащ гу зэрылъатэрэ. Ар къызыхэкыр я хъуреягъкіэ къыщыт ціыхухэм зэхамыщіыкіынкіэ, зыхамыгъэхьэнкіэ шынагъэ щэху зэракІуэцІылъырщ. Мис абдеж уфІэмыкІыжыну къощхьэпэ арт-еіззэкіэр. Узыфэ зэхуэмыдэхэр зыбгъэдэлъ, зи Іуэху зэхуэмыхъу, хуэмыщ ауэ къэтэджа ныбжыыщІэхэм ягурэ я щхьэрэ зэмыбгъэжын икІи цІыхухэм зыщамыгъэпщкІуу хуиту дунейм тетын папщІэ къызэрагъэпэща артцентрым и лэжьыгъэр хуэунэт ащ абыхэм я псэм щыгъэпщкІуа дунейр къызэщІагъэушэным, психологие и лъэныкъуэкІэ зыІууэ гугъуехьхэр къызэранэкІыфу икІи лъэпощхьэпоуэ зыІууэхэм ебэкъуэфу егъэсэным», - жиlащ «Гущlэгъў 07» псапащlэ фондым и унафэщІ Кузьминов Олег.

«Центрым илъэс зыбжанэ хъуауэ зэрешалІэ зи узыншагъэкіэ сэкъат зиіэ сабийхэр, абыхэмрэ ныбжьыщіэ узыншэхэмрэ зэрыщіаи зэгурыіуаи зэрыхъуну щіыкіэхэм йолэжь. Дерсхэмрэ зэlущlэхэмрэ, шэч хэмылъу, щхьэпэщ, зэхьэзэхуэ зэхуэмыдэхэмрэ ІэпщІэлъапщІагъэм епха лэжьыгъэкІэ гъэнщІащ. Центрым щылажьэхэри волонтёрщ, Іуэхум гурэ псэкІэ етарэ сэбэп хъуну хущІэкъу защіэщ. 2018 гъэм сэри волонтёру Центрым сыщыіащ, абы щегъэжьауэ нобэр къыздэсми дызэдолажьэ, щІэхщІэхыурэ дызэльоІэс. Фондым иригьэкІуэкІ лэжьыгьэм дыхуэныкъуэщ, цІыхугъэмрэ дахагъэмрэ ди гъащІэм щытепщэу щытын папщіэ, езыхэм я псалъафэкіэ жысіэнщи, лъагъуныгъэмрэ ІуэхуфІхэмрэ я дунейм дытетын щхьэкіэ. Егъэджакіуэхэри, гъэсакіуэхэри, къекіуаліэ сабийхэри сыт щыгъуи ехъулІэну, зэхэзыщІыкІхэр кІуэтэху нэхъыбэ хъуну, гугъуехь зыlууэхэр кlуэдыпэну си гуапэщ», – яжриІащ гуфіэгъуэ зэіущіэм кърихьэліахэм Забаков Азэмэт.

ЩХЬЭЩЭХУЖ Инал.

Тхьэмахуэ блэкІам Налшык щызэхуащІыжащ «Къэбэрдей-Балъкъэрыр илъэси-100» ебланэ лъэпкъхэм зэдай кинофестивалыр. Мэкъуауэгъуэм и 8 - 12-хэм зэхэтащ, ди республикэм и къэралыгъуэр къызэрыунэхурэ илъэси 100 зэрырикъум траухуа щэнхабзэ зэхыхьэшхүэр.

ЩОДЖЭНЦІЫКІУ Алий и ціэр зезыхьэ Къэбэрдей къэрал драмэ театрым мэкъуауэгъуэм и 12-м щызэхуащІыжащ кинофестивалыр. Махуитхум къриубыдэу екІуэкІа Іуэхугъуэм и программэр щІэщыгъуэу къызэрагъэпэщат. Абы хыхьэу республикэм и театрхэм зэlущіэ гъэщіэгъуэнхэр, мастер-классхэр, концертхэр щекІуэкІащ. КъищынэмыщІауэ, фестивалым зыкърезыгъэхьэл а артистхэр республикэм и район зэмылізужьыгъуэхэм, щіыналъэм и щіыпіэ дахэхэм гукъинэжу щыхьэщіащ икІи зыщагъэпсэхуащ.

- НэгъуэщІ щІыпІэхэм къикІа артист ціэрыіуэхэм къадэкіуэу, ди артистхэми фестивалыр зэрагъэдэхам мыхьэнэшхуэ иІэщ. Урыс, адыгэ, балъкъэр лъэпкъ драмэ театрхэм. «Кабардинка», «Балкария» къэрал къэфакіуэ ансамблхэм я артистхэмрэ Урысейм и артистхэмрэ я зэфіэкіхэмкіэ зэрызэдэгуэшар уасэншэш, - жиlащ фестивалым и художественнэ унафэщІ, Урысейм и Кинематографистхэм я зэгухьэныгъэм и секретарь, Урысейм кинематографие щіэныгъэхэмрэ гъуазджэхэмкіэ и академием и академик Новожилов Сергей.

Фестивалыр зэрекІуэкІа махуиткърикІуахэр къыщызэщІикъуэжым. Новожиловым къыхигъэ-

ХьэщІэхэр ирагъэжьэжащ

пэплъэр, кинематографист цІэрытистхэмрэ я зэфіэкіхэри утыку щыгъэлъэгъуэным мыхьэнэшхуэ зэщынымкіэ, щапхъэ ялъагъунымкіэ валым и программэм хыхьэу фильм бэ артистхэу Немоляевэ Светланэ,

ар ІэмалыфІщи. Мультфильмхэри хабзэ дахэ зэрыхъуар, ар къызэзы- зэрагъэлъэгъуам и фІыгъэкІэ, сагъэпэшхэмрэ кином дихьэххэмрэ а бий куэд зэхуашэсащ, режиссёрхэм я лэжьыгъэ нэхъыфіхэм шіэблэр щІэпІыкІыным и мыхьэнэр къа-

Республикэм щыпсэухэмрэ абы и къызэщІиубыдэу. Аплъэм и кинематографистхэмрэ ар- хэм пашэ щыхъуа «Дорога в Эдэм» (Къыргъыз), «Мишень» (Беларусь), «Тыгын Дархан» (Урысей), «Клоун риlэр, сыту жыпlэмэ, зэчэнджэ- это я» (Урысей) лэжьыгъэхэр. Фести-

12 къагъэлъэгъуащ, Армением, Белоруссием, Къэзахъстаным, Къыргъызым, Урысей Федерацэм и щІыналъэхэм ящыщу Осетие Ищхъэрэм Аланием, Санкт-Петербург, Якутием щытрахауэ.

- Ди республикэм гуапагъэрэ хуабагъкІэ гъэнщІа киногъуазджэ зэхыхьэ зэрыщекІуэкІым мыхьэнэшхуэ иІэщ, - жиІащ КъБР-м щэнхабзэмкІэ и министр Къумахуэ Мухьэдин. - ЩІыналъэм исхэр дихьэхауэ кинофестивалым поплъэ, кинор фІыуэ зылъагъухэр куэду къызэхуос. Фестивалым хэтащ УФ-м и цІыху-

Чернов Юрэ, Пашутин Александр, Молдовэ Республикэм и цІыхубэ артисткэ Томэ Светланэ, Белоруссием щІыхь зиІэ и артисткэ Суховей Светланэ, УФ-м щіыхь зиіэ и артисткэ Шацкая Нинэ, Сташенкэ Оксанэ, Конгэ Республикэм и актёр Мукен-Арсен, актёрхэу Карташов Дмитрий, Шкляев Влад, Набиев Ив, Менжулис Андрей, Ермак Дмитрий, Колосов Максим сымэ, нэгъуэщІ-

БЖЬЫХЬЭЛІ Розэ.

Сурэтхэр Къарей Элинэ трихащ.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82;

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкIэ-42-57-59; шэнхабзэмкIэ-42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 40-15-31; хъыбарыщІэхэмрэ спортымкІэ - 42-22-88, 42-60-53,

42-60-27; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер ІэнатІэм - 42-26-41; сурэттеххэм -42-75-78, 42-63-64.

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту

шыткъым. Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщ Гэныгъэхэмк Гэ и управленэм. Тел.: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхущІапІ́эм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокІ «Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Дыщэк Соня, корректорхэу Инэрокъуэ Азэмэт (2, 3-нэ нап.), Нэужьокъуэ Заирэ (1, 4-нэ нап.). КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящІащ Дол Маринэ, Мэлбахъуэ Анжелэ, сурэтхэм елэ-

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм щагъэхьэзыращ.

жьар Бицу Жаннэщ.

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр П 5894 • Тираж 2.039 • Заказ №1198

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

Редколлегием хэтхэр:

ЖьэкІэмыхъу Маринэ (унафэщІ-редактор), Ширдий Маринэ (унафэщІ-редактор), Къаншокъуэ Эллэ (жэуап зыхь секретарь), Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, НэщІэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, ШхьэщэмыщІ Изэ.

Езыгъэтхахэр «Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учредителхэр).

КъыдэзыгъэкІхэмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ,

Лениным и уэрам, 5

секретариатым - 42-22-66.

42-22-89; зэдзэкІакІуэхэм - 42-21-88; корректорхэм